

MASARYKOVA ZÁKLADNÍ ŠKOLA LIBŠTÁT, PŘÍSPĚVKOVÁ ORGANIZACE

ŠKOLNÍ PREVENTIVNÍ PROGRAM 2020/2021

Zpracovala:
Realizace:

Mgr. Kateřina Krejčová
Mgr. Jana Marková, Mgr. Kateřina Krejčová a pedagogický sbor

OBSAH PROGRAMU

1. Úvod
2. Charakteristika školy
3. Školní poradenské pracoviště
4. Cíle programu
 - 4.1 Žáci školy
 - 4.2 Pedagogický sbor
 - 4.3 Rodiče a zákonní zástupci
5. Cílové skupiny
 - 5.1 Žáci školy
 - 5.2 Pedagogický sbor
 - 5.3 Rodiče a zákonní zástupci
6. Metody a formy realizace
7. Primární prevence v rámci jednotlivých vyučovacích předmětů v souladu se Školním vzdělávacím plánem
8. Plán aktivit na školní rok 2020/2021
9. Evaluace
10. Kontaktní adresy
11. Závěr

Přílohy

- I. Strategie předcházení školní neúspěšnosti
- II. Postup školy při řešení krizových situací
- III. Školní program proti šikanování

1. Úvod

Tento Školní preventivní program (dále ŠPP) je zaměřený zejména na výchovu žáků ke zdravému životnímu stylu, na jejich osobnostní a sociální rozvoj a rozvoj jejich sociálně komunikativních dovedností. Dále je založen na podpoře vlastní aktivity žáků, pestrosti forem preventivní práce s žáky, zapojení celého pedagogického sboru školy a spolupráci se zákonnými zástupci žáků školy. Jeho cílem je ve spolupráci s rodiči formovat takovou osobnost žáka, která je s ohledem na svůj věk schopná orientovat se v dané problematice, zkoumat ji, ptát se, dělat rozhodnutí, která si bude vážit svého zdraví, bude umět nakládat se svým volným časem a zvládat základní sociální dovednosti.

2. Charakteristika školy

Masarykova základní škola Libštát je malá venkovská škola. Jsme úplnou základní školou, která poskytuje základní vzdělání dětem ze spádové oblasti. V 1. – 9. postupném ročníku probíhá výuka na 1. a 2. stupni vždy jen v jednom ročníku.

Budova školy je umístěna v centru obce.

Žáci obvykle docházejí z blízkého okolí (Libštát, Košťálov, Bělá, Kunderatice, Svojek). Škola integruje žáky na základě doporučení školského poradenského zařízení (především žáky s vývojovými poruchami učení).

Naše má k dispozici školní družinu a školní jídelnu. Ta se nachází v budově školy. Ve venkovním areálu se nachází venkovní hřiště a zahrada s herními prvky, využívaná zejména školní družinou. Bezbariérový přístup je zajištěn.

Pro trávení volného času je žákům k dispozici relaxační místnost s ping-pongovým stolem a odpočinkovým koutem. Škola disponuje následujícími odbornými učebnami: fyzika + chemie, ICT, praktické vyučování – dílny, šicí dílna, cvičná kuchyně, tělocvična, sportovní hala, venkovní hřiště.

Vyučování probíhá v českém jazyce.

Základní údaje o škole

Název školy	Masarykova základní škola Libštát, příspěvková organizace
Adresa školy	Libštát 17, Libštát
IČ	70946752
IZO	
Datová schránka	rppkmsa
Telefon	481 689 326
E-mail	zslibstat@cmail.cz
Adresa internetové stránky	www.mzslibstat.cz
Název zřizovatele	Městys Libštát
Vedoucí pracovníci	Mgr. Jana Marková, ředitelka školy Mgr. Kateřina Krejčová, zástupkyně ředitele

3. ŠKOLNÍ PORADENSKÉ ZAŘÍZENÍ

Školní poradenské pracoviště poskytuje žákům a jejich zákonným zástupcům i pedagogům poradenské služby a konzultace zaměřené na prevenci a řešení rizikového chování, na péči o žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, na zkvalitňování sociálního klimatu školy.

Činnost školního poradenského pracoviště zajišťují na základě pověření ředitelem školy:

a) Výchovná poradkyně Mgr. Jana Marková – v její náplni práce je poradenská činnost v oblasti volby povolání, poradenská činnost při řešení výchovných a výukových obtíží. Zároveň konzultuje jednotlivé případy s třídními učiteli, dle potřeby s ostatními vyučujícími a vedením školy.

b) Školní metodik prevence rizikového chování Mgr. Jana Marková

Náplň práce školního metodika prevence:

Oblast práce se žáky a jejich rodiči

- tvorba a kontrola realizace preventivního programu školy,
- poskytování poradenských služeb žákům a jejich zákonným zástupcům,
- účast na realizaci aktivit školy zaměřených na prevenci: záškoláctví, závislosti, násilí, vandalismus a dalších projevů rizikového chování,
- preventivní práce s třídními kolektivy (aktuální nabídka).

Oblast práce s třídními učiteli a dalšími pedagogickými pracovníky

- pomoc třídním učitelům při vyhledávání problémových projevů chování,
- zajišťování a předávání odborných informací o:
 - problematice rizikového chování,
 - nabídkách programů a projektů,
 - metodách a formách specifické primární prevence.

Oblast spolupráce s dalšími institucemi

- koordinace spolupráce školy s odbornými pracovišti, které působí v oblasti prevence rizikového chování.

Tým poradenských pracovníků se schází operativně na základě vzájemné dohody.

Řízení a realizace preventivních aktivit

Na tvorbě a realizaci Školního preventivního programu se podílejí všichni pedagogičtí pracovníci školy. Za realizaci zodpovídá školní metodik prevence, který koordinuje práci jednotlivých učitelů a externích spolupracovníků. Školní metodik se podílí na analýze současného stavu, na řešení jednotlivých problémů a pravidelně vyhodnocuje aktuální situaci ve škole. O průběhu naplňování Školního preventivního programu informuje vedení školy.

Vzdělávání pedagogů

Hlavní podíl na dalším rozvíjení znalostí a dovedností související s prevencí sociálně patologických jevů spočívá v samostudiu všech učitelů školy a především školního metodika prevence. Pro pedagogy podílející se na realizaci Školního preventivního programu je metodickým pomocníkem školní metodik prevence, který pro ně vyhledává nové informace a podněty. Další vzdělávání je odvislé od aktuální nabídky.

4. Cíle programu

Cílem ŠPP je vytvářet dobré sociální klima nejen ve třídách, ale v celé škole a snížit míru rizikového chování.

4.1. Žáci:

a) dlouhodobé

- trvale prohlubovat povědomí žáků o sociálně-patologických jevech a o následcích, které mohou mít
- trvale posilovat právní vědomí- kriminalita, předpisy, zákony
- osvojit si potřebné hygienické návyky a sociální dovednosti, zdravý životní styl
- posilování zdravého sebevědomí, umět se přiměřeně prosadit v kolektivu
- řešení konfliktů nenásilnou cestou
- prohlubovat umění komunikace mezi vrstevníky, mezi dětmi a dospělými
- zvyšovat vědomí kolektivní soudržnosti třídy – stmelování kolektivu

b) krátkodobé

- aktivní účast na projektech a akcích pořádaných školou

4.2. Učitelé:

a) dlouhodobé

- vybudovat atmosféru, která bude pomáhat předcházet syndromu vyhoření
- podporovat vzájemnou pozitivní komunikaci, směrem ke kolegům i k žákům
- další vzdělávání pedagogů v oblasti prevence a tak přispět k osobnostnímu rozvoji a profesnímu růstu
- prohloubení týmové spolupráce
- rozšířit spolupráci s dalšími organizacemi
- evidence prevence ve výuce, interních programů, preventivních programů externistů na zvláštní arch
- podporovat zdravé postoje a vyvracet mýty vztahující se k drogám
- seznámit rodiče s možnými způsoby řešení problémů vzniklých v důsledku experimentování s návykovými látkami

b) krátkodobé

- zapojit pedagogy do aktivních třídnických hodin
- spolupracovat s třídními učiteli na pomoci žákům s výchovnými problémy
- ve spolupráci s třídními učiteli provést sociometrické šetření ve třídách, kde se vyskytly vztahové problémy
- aktivní účast na projektech a akcích pořádaných školou
- do výuky společenskovedních předmětů, popř. ostatních předmětů cíleně zařazovat témata o zdravém životním stylu
- řešit aktuální problémové situace
- aktivně navazovat spolupráci s rodiči – TRIÁDY, konzultační hodiny

4.3. Rodiče a zákonní zástupci:

a) dlouhodobé

- zlepšit komunikaci mezi rodiči a dětmi, mezi rodiči a školou
- zapojit se do dění ve škole
- podněcovat aktivity, které podporují vhodné využití volného času dětí
- získat přehled a orientaci v problematice užívání návykových látek

b) krátkodobé

- zapojovat děti do dění v rámci školy i mimoškolních aktivit
- řešit aktuální problémové situace

5. Cílové skupiny

5.1. Žáci školy

- odpovědnost za vlastní chování a způsob života (přiměřeně k věku)
- schopnost řešit problémy, případně schopnost vyhledat pomoc
- využívat zásady zdravého životního stylu

5. 2. Pedagogický sbor

- seznámit pedagogické pracovníky s Programem školní prevence
- realizovat Program školní prevence dle svých možností a aktuální potřeby, stěžejní roli má třídní učitel
- spolupracovat s metodikem prevence
- další vzdělávání v oblasti prevence
- rozpoznat a zajistit včasnou intervenci

5. 3. Rodiče a zákonní zástupci

- spolupráce se školou prostřednictvím zástupců ve školské radě
- účastnit se společných programů a aktivit se žáky
- třídní schůzky (TRIÁDY)
- individuální konzultace

6. Metody a formy realizace

- pokračování ve spolupráci s PPP – účast na realizovaných projektech
- v rámci jednotlivých předmětů – přednášky, interaktivní a vzdělávací semináře, referáty, slohové práce, samostatné práce, prožitkové metody, práce s tiskem a internetem, video, knihy
- besedy a přednášky (soutěže, prožitkové formy pro žáky)
- v rámci vyučování - suplování metodika prevence – programy prevence, etická výchova
- vhodné využití přestávek, odpočinkové kouty
- volnočasové aktivity pro žáky (kroužky, společné výlety, kulturní a sportovní akce, soutěže, sport)
- projektové vyučování a ostatní akce školy (kino, divadlo)
- zapojení žáků do chodu školy, společné řešení problémů, příprava společných programů

- individuální práce s problémovými žáky
- třídnické hodiny, třídní výlety, exkurze
- konzultační hodiny metodika prevence a výchovného poradce pro rodiče a žáky
- seznámení rodičů s prevencí na škole – třídní schůzky, konzultační hodiny, nástěnka
- prevence na webových stránkách školy
- semináře, školení a přednášky pro učitele

Samotná realizace programu bude probíhat:

Ve výuce:

- 1. stupeň - převážně v prvouce, přírodovědě a vlastivědě, v rámci organizovaných projektů
- 2. stupeň - hlavně ve výchově ke zdraví, občanské výchově, přírodopisu, chemii, ale i v ostatních předmětech (český jazyk a literatura, cizí jazyk, dějepis, zeměpis,...)

V rámci výuky:

- programy z dotace, besedy, přednášky, harmonizační pobyty, projektové vyučování, při suplovaných hodinách – metodik prevence, výchovný poradce

Mimo výuku

- programy z dotace, školní akce, třídnické hodiny, přestávky

Volnočasové aktivity

- kroužky, výlety, soutěže, sportovní akce

Zapojení žáků do chodu školy

- společné programy (projektové dny, besídka, ...)

Pro rodiče

- třídní schůzky, otevřené hodiny, konzultační hodiny a poradenská činnost, seznámení s ŠPP a jeho realizací na školské radě, webové stránky

Pro pedagogy

- účast třídních učitelů na programech z dotace
- vzdělávání – výchova ke zdravému životnímu stylu, etická výchova, semináře
- literatura a videotéka ve sborovně
- kontakt s odborníky
- veškeré dostupné materiály, vyhlášky, změny, pokyny

Přesný rozpis prevence ve výuce bude evidován samotnými učiteli. Preventivní programy externistů eviduje metodik prevence ve spolupráci s třídními učiteli.

Jednotlivé aktivity budou během školního roku průběžně doplňovány a upravovány podle momentální situace a nabídky.

ŠPP pro následující školní rok bude vycházet z výsledků tohoto programu.

V příloze jsou uvedeny doporučené postupy při selhání či porušení preventivních opatření školy.

7. Primární prevence v rámci jednotlivých vyučovacích předmětů v souladu se Školním vzdělávacím plánem

Primární prevence sociálně-patologických jevů u žáků je zaměřena na:

a) předcházení zejména následujícím rizikovým jevům v chování žáků:

- záškoláctví,
- šikana, rasismus, xenofobie, vandalismus,
- kriminalita, delikvence,
- užívání návykových látek (tabák, alkohol, omamné a psychotropní látky – dále jen „OPL“) a onemocnění HIV/AIDS a dalšími infekčními nemocemi souvisejícími s užíváním návykových látek,
- tendence k politickému a náboženskému extremismu,
- netolismus (virtuální drogy) a patologické hráčství (gambling)

b) rozpoznání a zajištění včasné intervence zejména v případech:

- domácího násilí,
- týrání a zneužívání dětí, včetně komerčního sexuálního zneužívání,
- ohrožování mravní výchovy mládeže,
- poruch příjmu potravy (mentální bulimie, mentální anorexie).

Cílem programu primární prevence je, aby cílová skupina získala takové znalosti, dovednosti a postoje podporující zdravý životní styl a aby tyto přednosti dokázala uplatnit ve svém chování nejen v době realizace programu, ale i v budoucnosti.

1.stupeň

Primární prevenci na prvním stupni má na starosti třídní učitel. S jednotlivými tématy se děti setkávají především v prvouce, přírodovědě a vlastivědě. Při výuce lze využít různých metod, např. výklad, předávání informací, samostatnou práci, skupinovou práci, projektové vyučování, dramatickou výchovu nebo využít materiály školy z oblasti primární prevence.

Cílem primární prevence v tomto věku je prohlubovat dovednosti, jak chránit své zdraví a rozvíjet sociální dovednosti. Zároveň předat jednoznačné informace o škodlivosti alkoholu a tabáku včetně vymezení základních pravidel týkajících se užívání těchto látek.

Zaměření na mladší školní věk

- navozování příznivého psychosociálního klimatu ve třídě
- osvojování a upevňování základních návyků v rámci hygieny a životosprávy, sdělení základních informací z oblasti prevence experimentování s alkoholem a cigaretami
- základy etické a právní výchovy
- zaměření pozornosti na včasné odhalování specifických poruch učení nebo i jiných postižení
- všestranný rozvoj osobnosti žáka
- soustředěnost na včasné diagnostikování sociálně-patologických problémů ve třídních kolektivech
- důraz na spolupráci s rodiči

- široká nabídka volnočasových aktivit
- ekologická výchova
- dopravní výchova
- návštěvy filmových a divadelních představení, koncertů, besed, účast v soutěžích výtvarných, sportovních, zdravotnických, dopravních atd. jako v předchozích letech
- dramatizace pohádek, karneval

1. ročník

- osobní bezpečí, dopravní výchova – dramatizace situací
- základní zásady mezilidské komunikace
- vztahy v dětském kolektivu, dětské společenské hry, dramatizace pohádek
- každý člověk je jiný
- základní hygienické návyky
- dopravní výchova
- využití volného času, četba knih a dětských časopisů
- rodina jako bezpečné místo

2. ročník

- lidské tělo
- zdraví a jeho ochrana, první pomoc, hygienické zásady
- zacházení s léky
- režim dne
- vztahy mezi lidmi, rodina
- chování v krizových situacích
- dopravní výchova
- bezpečnost doma i venku
- ochrana životního prostředí

3. ročník

- pojmy z oblasti prevence, sexuální výchovy a drogové závislosti
- zdraví a jeho ochrana
- lidé kolem nás, multikulturní výchova
- využívání volného času
- ochrana proti obtěžování cizí osobou

4. ročník

- lidské tělo, odlišnost mezi pohlavími
- životospráva a důsledky nevhodných návyků
- využívání volného času
- základní pojmy (např. drogová závislost, ...)
- vztahy v dětském kolektivu
- dopravní výchova

5. ročník

- vývoj člověka, lidské tělo, péče o zdraví, první pomoc
- ochrana sebe a přírody, životního prostředí
- léčivé a návykové látky
- vztahy v dětském kolektivu

- komunikace
- poznatky o negativních vlivech tabáku a alkoholu
- četba knih s tematikou prevence patologických jevů
- puberta
- nebezpečí při komunikaci s cizími osobami
- třídění odpadů-prezentace modelového projektu

Cíl

Po pěti letech by děti měly umět:

- definovat rodinu jako zázemí a útočiště
- zvládat rozdíly v komunikaci s dětmi a dospělými
- mít základní sociální dovednosti
- umět se chránit před cizími lidmi
- mít základní zdravotní návyky
- umět si správně zorganizovat svůj volný čas
- umět rozlišit léky a návykové látky
- znát přesné informace o alkoholu, tabáku a dalších návykových látkách
- znát následky užívání návykových látek
- umět odmítat

2. stupeň

Práce na druhém stupni je velmi náročná na koordinaci; je důležité, aby byla probrána všechna témata, ale nedocházelo k jejich překrývání a přesycení žáků informacemi. S tématy z oblasti prevence se pracuje v předmětech výchova ke zdraví, občanská výchova, přírodopis, chemie, dějepis, český jazyk a literatura. K práci s tématy lze využít metod výkladu, samostatné práce, práce s médii, projektové vyučování, skupinová práce, hraní rolí, použitím prvků dramatické výchovy, práce s materiálem, besed, přednášek.

Cílem primární prevence ve starším školním věku je rozvoj sociálních dovedností především v navazování zdravých vztahů mimo rodinu, v schopnosti čelit sociálnímu tlaku, dovednosti rozhodovat se, efektivně řešit konflikty apod. Zásadní místo zde mají specifické programy primární prevence zaměřené na problematiku návykových látek, jejich účinky a rizika, tj. vytvořit povědomí o drogách - o nepříznivých zdravotních a sociálních důsledcích spojených s užíváním drog.

Zaměření na starší školní věk

A. Úkoly a činnost učitelů a jiných pedagogických pracovníků

- posílení úlohy učitelů v oblasti tvorby pozitivního sociálního klimatu, včasná diagnostika a intervence při riziku vzniku sociálně patologických jevů a kooperace s odborníky při jejich řešení; zásadní je spolupráce s výchovnou poradkyní a třídními učiteli,
- věnování pozornosti problematickým skupinám žáků nebo jednotlivcům, odhalování projevů asociálního chování mezi žáky – soustředit se zejména na problematiku šikany,
- v rámci prevence kouření vytvoření dostatečné informovanosti,
- sledovat často opakující se krátkodobé absence žáků – prevence záškoláctví; spolupráce s rodiči žáků s tendencemi vyhýbat se školní docházce,
- sebevzdělávání učitelů v metodikách preventivní výchovy a ve výchově ke zdravému životnímu stylu v souladu s Národními vzdělávacími osnovami pro oblast prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže,
- shromažďování a zpřístupňování materiálů pro pedagogický sbor,
- zapojení vedení školy i kolegů do tohoto programu,
- nově přichozím vyučujícím nabídnout všestrannou kolegiální pomoc.

B. Aktivita pro žáky

- výchova k odpovědnosti za zdraví své i ostatních – vytváření eticky hodnotných postojů a způsobů chování,
- zaměření pozornosti na projekty prevence drogových závislostí, konzumace alkoholu, vandalismu, rasismu, násilí, komerčního sexuálního zneužívání apod.,
- na základně loňského i předloňského průzkumu zaměřeného na zneužívání návykových látek věnovat nadále zvýšenou pozornost prevenci kouření - osvěta v rámci výuky, třídnických hodin,
- dovednost volby správné životosprávy - poruchy příjmu potravy – mentální anorexie a bulimie,
- akce zaměřené na práci s národnostními menšinami směřující k potlačení rasismu a xenofobie,
- zvyšování příznivého klimatu ve třídních kolektivech formou organizování výletů, exkurzí, lyžařského výcvikového kurzu atd.,
- organizování akcí směřujících k oživení klimatu ve škole a zábavnou formou zpříjemnění školního prostředí (tematické dny, sportovní akce, atd.),
- široká nabídka volnočasových aktivit,
- účast v literárních, vzdělávacích, sportovních a jiných soutěžích,
- ekologická výchova
- v červnu tradiční sportovní den soutěží a míčových her se ZŠ v Košťálově,
- včleňování výchovy ke zdravému životnímu stylu a oblastí preventivní výchovy do výuky jednotlivých předmětů.

C. Aktivita pro rodiče a veřejnost

- seznámení rodičů s ŠPP v rámci třídních schůzek,
- nabídka propagačních materiálů o drogách a šikaně,
- seznámení rodičů s postupem školy v případě problémů žáků se sociálně patologickými jevy,
- informovanost občanů Libštátu prostřednictvím místního periodika o programu školy v oblasti prevence sociálně patologických jevů a zdravého životního stylu.

6. ročník

- budování bezpečného klimatu v nově vznikajících třídních kolektivech (vzájemné poznávání, navázání pozitivních vztahů mezi žáky a třídním učitelem, prevence šikany – důvěra, tolerance, respekt)
- vhodná náplň volného času, zdravý životní styl
- režim dne a organizace času
- ochrana zdraví, zdraví jako hodnota, žebříček hodnot, pozitivní motivace
- domov, rodina a její funkce pro zdravý rozvoj jedince
- vztahy mezi dívkami a chlapci, rozdíly v pohlaví
- osobní bezpečí, způsob chování v krizových situacích
- rizika zneužívání návykových látek, závislosti
- způsoby odmítání
- centra odborné pomoci
- naše vlast, obec, region

7. ročník

- komunikace mezi lidmi

- mezilidské vztahy, zásady fair play
- ochrana obyvatel při ohrožení
- duševní a tělesné zdraví
- péče o tělo, nemoc
- život s handicapem
- rizikové chování, HIV x AIDS
- sexuální výchova, vztahy mezi dívkami a chlapci
- osobní bezpečí, šikana, sexuální násilí
- drogy a jejich dělení, účinky, prevence
- životní styl a jeho proměny
- rodina, národ, vlast
- majetek a bohatství
- přírodní bohatství a jeho ochrana
- kultura a její rozvíjení
- stát a právo

8. ročník

- fyziologie, působení drog na oběhový, nervový a dechový systém
- tělesné, duševní a sociální změny u závislého člověka
- drogová závislost, kontaktní centra
- rozvoj sebepoznání a sebepojetí
- potřeby, funkce a krize v rodině
- manželství, domov, plánované rodičovství
- řešení problémů, chování v krizových situacích, konflikty
- problémové situace v životě a vyrovnání se s nimi
- agresivita, šikana, různé formy násilí
- sexuální výchova
- duševní hygiena a organizace času, boj proti stresu
- výživová doporučení stravování dětí a mládeže, diety, poruchy příjmu potravy
- smysl života
- člověk a řád, lidská práva

9. ročník

- komunikace
- sebevědomí, sebepojetí, rozvoj osobnosti
- zdravé sexuální chování, nezdavá sexualita
- poruchy pohlavní identity
- volba životního partnera, rodičovství
- biologický vývoj jedince
- rodinné právo
- sociální výchova, vztah k jiným kulturám, národnostem, výchova k demokracii
- právní odpovědnost, trestní normy
- drogy a legislativa
- média a business

Cíl

Žáci by před opuštěním ZŠ měli znát a umět:

- pojmenovat základní návykové látky
- znát jejich účinky na lidský organizmus
- orientovat se v problematice závislosti

- znát základní právní normy
- vědět, kde jsou kontaktní místa pro danou problematiku
- posilovat své sebevědomí
- správně se rozhodovat, odmítat
- zaujímat zdravé životní postoje
- orientovat se v problematice sexuální výchovy
- bránit se různým formám násilí, vědět, kde hledat pomoc
- zvládat základní sociální dovednosti

9. PLÁN AKTIVIT PRO ŠKOLNÍ ROK 2020/2021

- všechny akce budou organizovány v závislosti na aktuální epidemiologické situaci

Harmonizační pobyt:

- pro žáky 6. ročníku bude konán 2. – 4. 9. 2020 ve Strážném

Je určen k prožitkovým aktivitám, seznámení a nastavení pozitivních vztahů mezi dětmi a třídním učitelem. Tato akce má za úkol budovat ve třídách příznivé klima a přátelskou atmosféru, navodit mezi žáky potřebu spolupráce, respektu, tolerance a odpovědnosti za své činy.

Plavecký výcvik:

- pro žáky 3., 4. a 5. ročníku proběhne na jaře v plaveckém bazénu v Jilemnici

Lyžařský výcvik:

- pro žáky 7. ročníku bude zorganizován 18. – 22. 1. 2021 na chatě Zvonice v Kořenově

Branněsportovní kurz:

- pro žáky 8. třídy koncem května na chatě Karolínka na Benecku

Absolventské práce:

- na konci školního roku budou žáci 9. ročníku prezentovat své absolventské práce během dvoudenního mimoškolního pobytu v hotelu Kavka na Malé Skále

Exkurze:

Ve školním roce absolvuje každá třída průměrně 2 jednodenní exkurze (návštěvy výstav, muzeí, kina, divadelních představení, koncertů, Planetária v Praze či Hradci Králové, hasičů, policie, záchranné stanice p. Včeláka, Obecního úřadu, Úřadu práce v Semilech, místních závodů, besedy s lékaři (MUDr. Adam, MUDr. Šlechta), knižní veletrh v Liberci, návštěva Terezína (antisemitismus, rasismus) pro 9. ročník, atd.)

Výchova ke zdraví – první pomoc:

Poučení žáků o infekčních nemocech (covid-19, žloutenka, ...) a jejich prevenci

Zdravotnická soutěž

Preventivní program Zdravé zoubky

Preventivní program Zdravá pětka

Dopravní výchova

Den s dopravní výchovou

Dopravní soutěž

Soutěže a olympiády:

Výtvarné soutěže (Jak vidím rasismus, Krkonoše očima dětí,...)

Dětský olympijský den pro 1. stupeň – se ZŠ Košťálov

Sportovní den 2. stupně

Přátelské utkání se ZŠ Stará Paka

Matematický klokan

Pythagoriáda 6., 7. a 8. ročník

Olympiáda z českého jazyka – účast ve školním a okresním kole

Olympiáda z chemie – účast ve školním a okresním kole

Olympiáda z AJ, NJ – účast ve školním a okresním kole

O Pohár českého rozhlasu – atletické závody – okresní kolo

Florbalové turnaje

Atletický čtyřboj v Jilemnici 4. ročník

Zátopkova štafeta

Kroužky při Masarykově základní škole Libštát:

- vzhledem k doporučením MZ ČR a MŠMT zatím nenabízíme

Jiné aktivity:

Pravidelná aktualizace www.stránek školy

Pravidelné příspěvky do libštátského Zpravodaje

Projektové dny: Kanada, Finanční gramotnost, Výtvarné dílny s MZŠ Stará Paka, velikonoční dílny, Den Země

Spolupráce s pedagogicko-psychologickou poradnou v Semilech - Mgr. Věra Provazníková

Podpora zdravé výživy ve škole – pitný režim, mléčné svačiny, ovoce do škol, preventivní programy (Zdravá pětka)

Sběr lesních plodů

Sběr tříděného odpadu (tetrapacků, PET lahví, starého papíru, elektro odpadu, vybitých baterií)

Hra na hudební nástroje v rámci ZUŠ

Obecní knihovna

Sportovní oddíly v místě a okolí: kopaná, mažoretky, břišní tance, volejbal, kondiční cvičení, florbal, stolní tenis, hip hop, rybářský kroužek, kroužek mladých hasičů, šachy

9. Evaluace

Jednotlivé cíle budou průběžně sledovány a porovnávat se též budou zamýšlené výsledky se skutečným stavem na škole. Předmětem sledování bude i dopad na jednotlivé cílové skupiny.

K měření efektivity použijeme:

- rozhovory s třídními učiteli
- záznamy metodika prevence a výchovného poradce
- dotazníky na závěr školního roku
- ankety – průběžně
- sociometrická šetření v problémových třídách
- průběh programu ukáží také studijní výsledky dětí, kázeňské postihy a míra absence, což bude projednáváno průběžně a na pedagogických radách
- písemné vyhodnocení realizace bude odesláno okresnímu metodikovi prevence

10. Kontakty a adresy

Pedagogicko-psychologická poradna Semily	tel.: 481 625 390 e-mail: poradna@pppsemily.cz
Pedagogicko-psychologická poradna Trutnov	tel.: 499 813 080 e-mail: info@ppptrutnov.cz
Linka důvěry Liberec nonstop – anonymně – telefonicky	tel.: 485 177 177, 606 450 044 e-mail: odpovim@napismi.cz
Policie Semily	tel.: 974 477 300
MMN Jilemnice	tel.: 481 551 111
Okresní metodik prevence Mgr. Věra Provazníková	tel.: 481 625 390 e-mail: provaznikova.vera@pppsemily.cz
Krajský metodik prevence LK Mgr. Žáková Radoslava	tel.: 485 226 247 e-mail: radoslava.zakova@kraj-lbc.cz
Krajské ředitelství policie Libereckého kraje	tel.: 974 461 229 e-mail: krpl.reditel.sekretariat@pcr.cz

Linka bezpečí dětí a mládeže	Tel.: 116 111
Dětské krizové centrum	tel.: 241 484 149
Bílý kruh bezpečí DONA	tel.: 251 511 313
Intervenční centrum Liberec	tel.: 482 311 632
Úřad práce Jilemnice	tel.: 950 160 204
Vedoucí primární prevence Maják, Liberec Mgr. Jan Molnár	tel.: 778 533 195 e-mail: jan.molnar@majakops.cz

Maják, o.p.s., Rumjancevova 3, Liberec 1, 460 01, 485 113 271, 482 712 995

Detox Liberec, Husova 10, Liberec 1, 460 63, 485 312 229

Advaita, o. s., Nezvalova 662, Liberec 15, 460 15, 482 750 607

Zdravotní ústav Liberec, 485 253 111

K-centrum Liberec, 482 710 276

Linka důvěry Liberec, 485 177 177

Linka bezpečí dětí a mládeže, 800 155 555

Národní linka prevence AIDS, 800 144 444

Vzkaz domů/dítě na útěku/, 800 111 113

REP, o. s., Žižkova 1623, Turnov 511 01, 481 311 036

Pavelčák-poradenská praxe, Gagarinova 877, Liberec 6, 460 07, 728 022 618

Středisko výchovné péče Čáp, Na Výšinách 451/9, Liberec 5, 460 05, 482 750 807

Pedagogicko-psychologická poradna Semily, 481 625 390

Protidrogový koordinátor Semily, A. Novotná, 481 629 246

Kurátor pro mládež Semily, I. Kořínková, 481 629 247

Oddělení sociálně právní ochrany dětí MÚ Semily, 481 629 248

Policie ČR Semily, p. Šídová, 606 816 269

Probační a mediační služba, Mgr. Doležel, 481 312 880

11. ZÁVĚR

Školní preventivní program směřuje k ochraně mládeže před sociálně patologickými jevy, včetně vzniku závislostí na návykových látkách, počítačích. V jeho rámci je preferován pozitivní přístup – vychází z poznání, že spíše než poskytovat informace o nežádoucích jevech je lepší vytvářet podmínky pro využití volného času, spolupodílet se na vzájemně přínosné nestresující komunikaci, upřednostňovat aktivity, které přinášejí pozitivní prožitky jinak než užitím drogy apod. Důraz je kladen na posilování zdravého sebevědomí, samostatné rozhodování a řešení problémů, rozvoj zdravého životního stylu.

Přílohy

I. Strategie předcházení školní neúspěšnosti

II. Školní program proti šikanování

III. Krizový plán

Masarykova základní škola Libštát, příspěvková organizace

Libštát 17, 512 03 Libštát

Strategie předcházení školní neúspěšnosti

1. Spolupráce s mateřskými školami

1.1 Poskytování informací učitelkám mateřských škol v oblasti školní připravenosti dětí

1.2 Informace zákonným zástupcům dětí, jak připravit děti pro vstup do 1. ročníku základní školy

2. Zápis k povinné školní docházce v základní škole

2.1 Konzultace se zákonnými zástupci dětí

2.2 Případné doporučení programů a metod k vyrovnání menší či nedostatečné připravenosti dětí pro úspěšné zvládnutí 1. ročníku základní školy

3. V průběhu vzdělávání v základní škole

3.1 Vyhledávání žáků s rizikem vzniku speciálních vzdělávacích potřeb

3.2 Vyhledávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a jejich zařazení do speciálně pedagogické péče

3.3 Vypracování plánu pedagogické podpory

3.4 Vyhodnocení plánu pedagogické podpory a stanovení dalšího postupu

3.5 V odůvodněných případech doporučení zákonným zástupcům žáka vyšetření ve školském poradenském zařízení

3.6 Na základě doporučení školského poradenského pracoviště zpracování individuálního vzdělávacího plánu a jeho realizace

3.7 Poskytování podpůrných opatření dle vyhlášky č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných

3.8 Spolupráce s orgánem sociálně právní ochrany dětí

4. Závěrečné ustanovení

4.1 Kompetence pracovníků školy jsou uvedeny v Programu poradenských služeb školy

4.2 Strategie předcházení školní neúspěšnosti je součástí preventivního programu školy

V Libštátě dne 1. 11. 2016

Mgr. Jana Marková, ředitelka školy

Školní program proti šikanování

Úvod

Školní program proti šikanování je vypracován v souladu s platnými právními předpisy a je součástí Školního preventivního programu (dále ŠPP) školy.

Školní program proti šikanování má přispívat k vytváření bezpečného prostoru, respektujícího a vstřícného prostředí ve škole. Zaměřuje se především na prevenci šikany a nabízí postupy pro případ řešení šikanování. Je určen pedagogickým i nepedagogickým pracovníkům školy a stejně tak žákům a jejich zákonným zástupcům.

Základem prevence šikanování a násilí je podpora pozitivních vzájemných vztahů mezi žáky a mezi žáky a učiteli, a to zejména:

- podpora solidarity a tolerance
- podpora vědomí sounáležitosti
- vytváření podmínek pro zapojení všech žáků do aktivit třídy a školy
- rozvoj spolupráce mezi dětmi a jejich vzájemného respektu
- rozvíjení jednání v souladu s právními normami a s důrazem na právní odpovědnost jedince
- osvojování norem mezilidských vztahů založených na demokratických principech respektujících identitu a individualitu

Šikana je agresivní chování ze strany žáka/ů vůči žákovi nebo skupině žáků či učiteli, které se v čase opakuje (nikoli nutně) a je založeno na vědomé, záměrné, úmyslné a obvykle skryté snaze ublížit fyzicky, emocionálně, sociálně a/nebo v případě šikany učitele také profesionálně. Šikana je dále charakteristická nepoměrem sil, bezmocností oběti, nepříjemností útoku pro oběť a samoučelností agrese. Hranice, která odlišuje šikanování od škádlení nebo agrese, bývá někdy nezřetelná. Za šikanování se nepovažuje škádlení nebo agrese, které nemá znaky šikanování. Jedním z rozlišujících prvků je schopnost žáka škádlení opětovat, bránit se mu, zastavit ho. Ve chvíli, kdy se žák škádlení nebo agresi neumí nebo nemůže bránit, cítí se bezradný a bezmocný, a přesto škádlení nebo agrese pokračuje, pak toto chování přerůstá v šikanu.

1. Zmapování situace

Žáci a jejich zákonní zástupci jsou na začátku každého školního roku seznámeni se základními dokumenty školy, mezi které patří hlavně Školní řád (dále ŠŘ), jehož součástí je ŠPP včetně Školního programu proti šikanování (dále ŠPPŠ), kde jsou obsaženy podmínky zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví žáků a jejich ochrany před sociálně patologickými jevy a před projevy diskriminace, nepřátelství nebo násilí.

Žáci jsou seznamováni s příslušnou tematikou ve vyučovacích hodinách na 1. stupni zejména v prvouce, vlastivědě a přírodovědě, na 2. stupni především v občanské výchově a výchově ke zdraví; v rámci preventivních a vzdělávacích programů a samozřejmě prostřednictvím třídních učitelů. Zákonní zástupci jsou informováni školním elektronickým informačním systémem školy, na třídních schůzkách a na webu školy. Průběžně škola informuje o situaci ve škole rodiče žáků a vyzývá je ke spolupráci na ochraně a bezpečnosti žáků před různými druhy rizikového chování.

O pomoc či radu se žáci a zákonní zástupci mohou obrátit na třídního učitele (dále TU), školního metodika prevence (dále ŠMP), výchovného poradce (dále VP) či ředitelku školy nebo zástupkyni ředitelky školy. Využit lze ústní jednání či písemné sdělení na školní adresu jednotlivých zaměstnanců, školní informační systém. V případě závažného sdělení bude vždy vyvoláno osobní jednání ve škole, ke kterému je možno přizvat odborníka na danou oblast.

Do prevence proti šikaně jsou zapojeni všichni pracovníci školy. Informace si mezi sebou předávají na pedagogických radách, provozních poradách, formou individuálního pohovoru: - pravidelně (na pedagogických radách, na pravidelných týdenních poradách) - průběžně (kdokoli z pracovníků zaznamená jakékoli příznaky rizikových vztahů či nevhodného chování mezi žáky, ihned to sdělí TU, ten předává informace VP a ŠMP. ŠMP předává informace dle závažnosti vedení školy) - jednorázově (dle aktuální potřeby)

Na škole pracuje v rámci Školního poradenského pracoviště (dále ŠPP) jeden kvalifikovaný ŠMP a jeden VP. Od školního roku 2016/2017 se k tomuto týmu přidal speciální pedagog. Jejich kompetence jsou stanoveny v souladu s platnými předpisy.

Škola úzce spolupracuje s Pedagogicko-psychologickou poradnou (dále PPP) a Speciálním pedagogickým centrem (dále SPC), Oddělením sociálně-právní ochrany dětí (dále OSPOD), Policií České republiky (dále PČR) v Semilech a Střediskem výchovné péče (dále VP) v Liberci a Hradci Králové, popřípadě přizve další organizace a instituce k řešení konfliktních situací či šikany ve vyšších stádiích nebo jejich neobvyklých forem.

V souladu s pracovním řádem je zajištěn dohled pedagogických pracovníků či pověřených zaměstnanců školy nad žáky ve škole před vyučováním a o přestávkách, ve školní jídelně (dále ŠJ).

Preventivní aktivity:

- a) zařazení preventivních aktivit k prevenci rizikového chování v rámci výuky jednotlivých předmětů,
- b) prožitkové programy a preventivní programy dle aktuální nabídky,
- c) adaptační pobyt pro žáky 6. třídy (formou psychosociálních her probíhá vzájemné poznání, posilování sociálních dovedností a nácvik komunikačních dovedností), pobytové sportovní kurzy,
- d) schránka důvěry – ve škole funguje internetová schránka důvěry:
<http://www.mzslibstat.cz/content/schranka-duvery>,

- e) spolupráce s PPP a SPC Semily - diagnostikování sociálního klimatu tříd a jeho ozdravení,
- f) dotazníková šetření – klima třídy, klima školy,
- g) vytipování rizikových míst, jejich průběžné sledování a přijetí opatření ke snížení rizik:
chodby v areálu celé školy, WC, zavřené dveře tříd během přestávky, šatny, ŠJ.

2. Motivování pedagogů pro změnu

- monitoring a jeho výsledky v rámci školy
- podpora individuálního vzdělávání v oblasti prevence
- účast TU na programech primární prevence
- poradenská pomoc školního poradenského pracoviště (dále ŠPP)
- aktuální informace k dané problematice – rady, webové stránky školy

3. Společné vzdělávání a supervize

Vedení školy maximálně podporuje společné vzdělávání zaměstnanců školy v problematice vztahů mezi žáky. Škola má zpracovaný plán dalšího vzdělávání pedagogů. Vzdělávání pro pedagogické pracovníky probíhá prostřednictvím seminářů a besed zaměřených na práci s třídním kolektivem, návody na přímou práci s žáky, na řešení konfliktů, práci s agresivním žákem, na rozpoznání a řešení šikany a kyberšikany, na zvládání problematrické třídy, na komunikační dovednosti apod. Vzdělávací akce škola zajišťuje dle aktuální nabídky a zájmu pedagogů.

Součástí vzdělávání je organizace akcí zaměřených na týmovou spolupráci zaměstnanců školy a zlepšení vzájemných vztahů.

Supervizi (činnost, při které se prostřednictvím zaměřeného pozorování a cílených otázek zvyšuje pracovníková schopnost reflexe a sebereflexe) zatím z finančních důvodů neplánujeme – zůstává v kompetenci vedení školy.

4. Realizační tým

Mgr. Jana Marková – ředitelka školy, výchovná poradkyně

- zajišťuje, aby ve školním řádu byla jasně stanovena pravidla chování včetně opatření za jejich porušení
- zajišťuje v souladu s pracovním řádem dohled pedagogických pracovníků nad žáky ve škole i při školních akcích
- spolupracuje se ŠMP a TU při řešení krizových situací
- odpovídá za tvorbu a realizaci ŠPP a ŠPPŠ
- zajišťuje doplňování školní knihovny o literaturu týkající se rizikového chování žáků
- zajišťuje, aby pedagogičtí pracovníci, žáci i zákonní zástupci byli seznámeni s negativními důsledky šikany, a to jak pro oběti, tak i pro agresora a jednotlivé třídní kolektivy
- zajišťuje vzdělávání pracovníků v oblasti šikany a rizikového chování obecně
- je odpovědný za vyšetření podezření na šikany, pokud oznámení učiní rodiče
- je odpovědný za oznámení případu, pokud naplnil skutkovou podstatu trestného činu PČR
- zajišťuje, aby vždy na začátku školního roku byli žáci i zákonní zástupci nezletilých žáků informováni, že byl školní řád vydán a seznámeni s jeho obsahem

Mgr. Kateřina Krejčová – zástupkyně ředitelky školy, školní metodik prevence

- spolupracuje s ředitelem školy, výchovným poradcem a třídním učitelem při řešení krizových situací
- připravuje a koordinuje tvorbu ŠPP a ŠPPŠ a následně s nimi seznamuje všechny pedagogické pracovníky
- spolupracuje s okresním metodikem prevence, zdravotnickými zařízeními nebo psychology, PČR, OSPOD a dalšími specializovanými státními i nestátními institucemi
- připravuje a podílí se na aktivitách v rámci prevence šikany
- pomáhá při mapování sociálního klimatu třídy
 - poskytuje krizovou intervenci a pomoc při zvládání náročných životních situací žáků
- podílí se na skupinové a komunitní práci se žáky
- spolupracuje s třídními učiteli při řešení krizových situací
- koordinuje práci se žáky v oblasti prevence rizikového chování
- zajišťuje doplňování školní knihovny o literatury a výukové filmy z oblasti problematiky agresivního chování a šikanování

Třídní učitelé

- prokazatelně seznámí žáky a rodiče se ŠŘ, ŠPP a ŠPPŠ
- informují žáky i rodiče, na koho se obrátit při problémech ve škole (TU, ŠMP, VP, vedení školy) i mimo školu
- řeší okamžitě projevy sociálně patologického chování (ve spolupráci s ŠMP a VP)
- v průběhu školního roku diskutují se žáky o slušném chování i pozitivních mezilidských vztazích
- posilují a vytvářejí podmínky pro zapojení všech žáků do aktivit třídy a školy
- dodržují výchovná opatření uvedená v klasifikačním řádu, při potrestání agresorů, pachatelů šikany

Všichni pedagogičtí pracovníci:

- rozvíjejí pozitivní mezilidské vztahy
- v kritických situacích dají jasně najevo, že špatné chování nelze tolerovat
- nejsou lhostejní k projevům agresivity,
- neprodleně řeší projevy rizikového chování (ve spolupráci s TU a VP),
- orientují se v problematice rizikového chování, především šikanování
- podporují solidaritu a toleranci, podporují vědomí sounáležitosti
- upevňují spolupráci mezi žáky a rozvíjejí jejich vzájemný respekt
- posilují chování a jednání v souladu s právními normami, s důrazem na právní odpovědnost jedince
- rozpoznají přímé i nepřímé projevy šikanování a znají metody vyšetřování šikany (počáteční i pokročilé)

5. Společný postup při řešení šikanování

První pomoc při počáteční šikaně:	Krizový scénář pro výbuch skupinového násilí při pokročilé šikaně:
1. odhad závažnosti a formy šikany; 2. rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili, a s oběťmi; 3. nalezení vhodných svědků; 4. individuální rozhovory se svědky (nepřípustné je společné vyšetřování agresorů a svědků a konfrontace oběti s agresory); 5. ochrana oběti; 6. předběžné vyhodnocení a volba ze dvou typů rozhovoru: a) rozhovor s oběťmi a rozhovor s agresory (směřování k metodě usmíření); b) rozhovor s agresory (směřování k metodě vnějšího nátlaku); 7. realizace vhodné metody: a) metoda usmíření; b) metoda vnějšího nátlaku (výchovní pohovor nebo výchovná komise s agresorem a jeho rodiči); 8. třídní hodina: a) efekt metody usmíření; b) oznámení potrestání agresorů; 9. rozhovor s rodiči oběti; 10. třídní schůzka; 11. práce s celou třídou.	A. První (alarmující) kroky pomoci 1. zvládnutí vlastního šoku – bleskový odhad závažnosti a formy šikany; 2. bezprostřední záchrana oběti, zastavení skupinového násilí B. Příprava podmínek pro vyšetřování 3. zalarmování pedagogů na poschodí a informování vedení školy; 4. zabránění domluvě na křivé skupinové výpovědi; 5. pokračující pomoc oběti (přivolání lékaře); 6. oznámení na policii, paralelně – navázání kontaktu se specialistou na šikanování, informace rodičům C. Vyšetřování 7. rozhovor s obětí a informátory; 8. nalezení nejslabších článků, nespolupracujících svědků; 9. individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky; 10. rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi agresory, není vhodné konfrontovat agresora (agresory) s obětí (oběťmi) D. Náprava 11. metoda vnějšího nátlaku a změna konstelace skupiny.

Komentář k jednotlivým krokům postupů viz kniha Nová cesta k léčbě šikany - Kolář M. (2011)

A. Kroky vyšetřování při řešení šikany

Získáme-li od informátora nebo sami pozorujeme podněty možné probíhající šikany, musíme:

a) S informátorem sepsat zápis

Zápis obsahuje odpovědi na otázky: CO? KDO? KDE? KDY A JAK DLOUHO TO TRVÁ? KDO TO VIDĚL? JAK ČASTO? ZASTAL SE TĚ NĚKDO? DĚJE SE TO JEŠTĚ NĚKOMU JINÉMU? !! Nikdy se neptejte otázkou Proč? Vždy si přesně zapište způsob, kterým se daný problém děje.!!

b) Musíme určit, zda se jedná o šikanu či škádlení.

Rozhodujeme podle ZNAKŮ: opakovanost, nepříjemnost, cílenost na danou osobu/osoby, záměrnost, nepoměr sil, neschopnost se bránit. Pokud jsou veškeré znaky potvrzeny, hodnotíme problém jako šikanu. Dále zjišťujeme stupeň šikany dle KRITÉRIÍ: počet aktérů, otevřenost skupiny, závažnost, čas trvání a frekvence.

c) Rozhovor s obětí:

Pro získání informací od oběti platí PRAVIDLA:

- Nikoho nejmenovat a začínat větou: Dostala se ke mně informace, že
- Rozhovor by měl vést třídní učitel, výchovný poradce nebo ŠMP.
- Oběť musí mít k učiteli, který vede rozhovor důvěru. Měla by to být osoba, které věří, protože je nutný pocit bezpečí.
- O rozhovoru nesmí agresori vědět, nesmíme zadat příčinu nejistoty pro agresora.
- Používáme tzv. otevřené otázky.
- Při rozhovoru zjišťujeme odpovědi na otázky CO? – objasnění postoje oběti, zjistit vztahy závislosti v dané skupině. KDO? – zjišťujeme možné svědky: Kdo to viděl? Zastal se tě někdo? Byl tam někdo, komu se to nelíbilo? Kdo to dělá? Děje se to ještě někomu jinému? JAK? – zjistit, jakým způsobem se šikana odehrává.

d) Vytipování svědků

Dle odpovědí oběti si vytipujeme vhodné svědky:

- Oslovíme žáky, které nám uvedla oběť, ale musíme u nich bezpečně vědět, že neinformují agresora nebo že sami nejsou přímo agresory.
- Pokud oběť tvrdí, že se nic neděje, musíme vytipovat neutrální žáky (S kým vycházíš a s kým ne?).
- Pokud oběť odmítá pomoc a neodpovídá, je nutno povolat psychologa nebo jinou kompetentní osobu (výchovný poradce, ŠMP, vedení školy).

e) Rozhovor se svědky (popřípadě konfrontace)

- Svědky se doporučuje zvát si najednou, ale hovořit vždy jen s jedním.
- Z rozhovoru musíme udělat zápis s přesnými formulacemi!
- Tímto rozhovorem zjišťujeme FAKTA
- Ujistíme svědky o OCHRANĚ INFORMACÍ, které nám poskytl.
- Nikdy NEHODNOTÍME JEHO POSTOJ a neobviňujeme ho. Potřebujeme pouze prosté informace.
- K vytipování vhodných svědků můžeme použít znalost žáků třídním učitelem, sociometrická měření nebo nominační dotazník

f) Ochranný režim

- Je nutno zajistit zvýšený dohled ve třídě i samotné oběti. Musíme informovat oběť o postupu následného vyšetřování. Dále musíme informovat rodiče oběti o probíhajícím šetření (vždy musíme ujistit rodiče o tom, že vyšetřování a následnému řešení se budeme nadále intenzivně věnovat a že vše zvládneme vyřešit).
- Pokud dochází k fyzickému násilí, doporučuje se, aby oběť zůstala doma po domluvě s rodiči - bod ochranného režimu můžeme aplikovat již mnohem dříve už na začátku, dle závažnosti způsobu šikany.

g) Rozhovor s agresory

- Při tomto rozhovoru musíme získat vyjádření agresora k dané situaci a zamezit agresí. Agresor musí vidět, že takové chování se nebude tolerovat a seznámí ho s důsledky jeho chování.
- NIKDY nesmíme uvádět, od koho jsme získali informace a informace mu nesmíme podávat. Agresor musí hovořit sám a získané informace nám musí jen potvrdit.
- Pokud je agresorů více rozhovor musí probíhat jednotlivě a izolovaně!

h) Výchovná komise a rozhovor s rodiči agresora či agresorů

Před tímto rozhovorem musíme znát:

- přesný cíl, který bude výchovná komise řešit
- přínos této komise
- výchovné opatření pro agresory

Vytvoření výchovné komise (učitel, který vedl rozhovory s žáky účastnými šikany, TU, ředitelka (zástupkyně), popř. někdo za rodiče (ne od agresora nebo oběti) a nezávislý člověk (pedagog jiné školy, lékař,...))

1. Celá komise se sejde předem a domluví se na postupu.
2. Agresori chodí před komisi a znovu vypovídají, sdělit, že komise rozhodne, až vyslechnе všechny účastníky.
3. Porada komise na opatřeních - trestat intenzivně, ale mít kam stupňovat).
4. Oznámení trestů agresorům.
5. Oznámení potrestání před třídou za přítomnosti celé komise (probíhá bez oběti).
6. Komunitní kruh s třídním učitelem. Při prvním sezení bez oběti!
7. Pozvat rodiče agresorů i obětí. Ne najednou!

Nápravná opatření

- výchovná opatření (napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele školy)
- realizace individuálního výchovného plánu agresora;
- snížení známky z chování;
- převedení do jiné třídy, pokud je to možné (je třeba individuálně posoudit efektivitu tohoto opatření, aby nedošlo k přesunutí šikany do nového prostředí a podmínek);
- organizační opatření - vyloučení z výuky – samostatná práce pod dohledem
- doporučení rodičům, aby dobrovolně umístili žáka do pobytového oddělení SVP, případně doporučení realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v diagnostickém ústavu;
- podání návrhu na OSPOD k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu.

i) Rozhovor s rodiči oběti (popř. se všemi rodiči třídy)

- Rodičům bychom měli objasnit celou situaci. Zopakovat, jak jsme postupovali při vyšetřování. Poskytnout jim náměty pro lepší začlenění oběti do kolektivu. Seznámit je se způsobem potrestání viníků.
- NIKDY nejmenujte jména viníků před ostatními rodiči!!!

j) Práce se třídou

- Celou třídu musíme seznámit se situací. Společně si objasnit a upravit pravidla třídy. Před třídou vždy mluvíme obecně o chování, ne o osobě žáka.
- Danou situaci pouze shrneme bez detailů a oznámíme o způsobu potrestání viníků.
- Je zde dobré spolupracovat přímo s psychologem.
- Na závěr je nutné hodnocení všech žáků (co se mi líbí x nelíbí, komunitní kruh s tématem: Co dělám JÁ?)

Ze všech kroků řešení musíme vždy sepsat ZÁPIS!!!

B. Postup vyšetřující osoby, má-li podezření na šikanu

- konfrontovat svá pozorování s dalšími kolegy
- co nejdříve oznámit své podezření vedení školy, výchovnému poradci, konzultovat další postup
- mezi čtyřma očima vyslechnout více nezaujatých svědků, popřípadě konfrontovat svědky mezi sebou
- získat důležité odpovědi na následující otázky: - Kdo je obětí, popřípadě kolik obětí je? Kdo je agresorem, kolik agresorů je? Kdo z nich je iniciátor, kdo aktivní účastník šikanování? Co, kdy, kde a jak dělali agresori obětím? Jak dlouho šikana trvá? K jak závažným agresivním a manipulativním projevům došlo?
- spojit se s rodiči případné oběti, konzultovat výskyt nepřímých znaků šikany, poprosit je o pomoc
- vyslechnout oběť (citlivě, diskrétně), zaručit bezpečí a důvěrnost informací!!! Nikdy neřešit problém před celou třídou!!!
- zajistit ochranu oběti šikany
- teprve nyní vyslechnout agresory, popřípadě konfrontovat agresory mezi sebou (nikdy konfrontace obětí s agresory), vytipovat nejslabší článek, dovést je k přiznání či vzájemnému obviňování
- požádat vedení školy o svolání výchovné komise (vedení školy, výchovný poradce, třídní učitel, školní metodik prevence, případně psycholog), komise posoudí na základě shromážděných informací, o jaký stupeň závažnosti šikany jde, navrhne další postup vůči obětem i agresorům, ale i třídě jako celku, potrestání agresorů je individuální (závisí na věku, intenzitě šikany či zda se jedná o první nebo opakovaný případ)
- individuálně pozvat rodiče agresorů, seznámit je se situací, sdělit jim navrhaná opatření (!! Zdůraznit možnost nápravy!!) a požádat je o spolupráci (!! Pokud odmítají, zvážit oznámení na PČR !!)
- individuálně pozvat rodiče obětí šikany, seznámit je se situací, domluvit se na opatřeních (terapie, osobnostní výcvik, apod.)
- rozebrat situaci ve třídě (vynechat citlivé detaily), vysvětlit nebezpečí a důsledky šikany, oznámit potrestání viníků (!!! Třídu i nadále pozorně sledovat!!!)

C. Postup při řešení případů pokročilé a nestandardní šikany (případ skupinového násilí vůči oběti či hrubého fyzického útoku)

Při náhlém výbuchu násilí vůči oběti je samozřejmě nutné postupovat odlišně. Jednat rázně, okamžitě zajistit ochranu oběti a izolovat agresory (i vzájemně vzhledem k možnosti domluvit

si křivou výpověď), vyslechnout oběť a svědky mezi čtyřma očima a neprodleně celou věc oznámit vedení školy.

- pedagogický pracovník chrání oběť
- domluví se s pedagogickými pracovníky na spolupráci a postupu vyšetřování
- zabrání domluvě agresorů na křivé výpovědi
- zajistí pomoc a podporu oběti
- seznámí s případem školního metodika prevence a ten nahlásí případ PČR
- spolu s metodikem provede prvotní vlastní vyšetřování
- školní metodik prevence spolu s výchovným poradcem spolupracují s dalšími institucemi a orgány

6. Primární prevence v třídnických hodinách

Třídnické hodiny nejsou dle Školního vzdělávacího plánu školy zařazeny do rozvrhu výuky. TU vedou setkání se žáky dle potřeby a kromě organizačních záležitostí se věnují vztahům mezi žáky, naslouchají jejich názorům a pomáhají řešit případné konflikty. TU se podílejí na rozvoji pozitivních vztahů mezi žáky a na zlepšení třídního klimatu. Ve třídě, kde se objeví náznaky nekázně či jiného porušování ŠŘ třída vypracuje svoje pravidla, vyvěsí si je ve třídě a řídí se jimi. Pravidla si třída může vypracovat i preventivně. V případě školních akcí dává poučení o rizikovém chování.

7. Primární prevence ve výuce

Témata prevence rizikového chování včetně problematiky agresivního chování, šikany a kyberšikany a jednotlivá témata probíraná ve výuce jsou popsána v ŠPP.

K preventivnímu působení na žáky lze využít různé organizační formy, jako např. třídnické hodiny, výuku v jednotlivých předmětech, lyžařské kurzy, exkurze, výlety, projektové dny, ...

8. Primární prevence ve školních a mimoškolních programech

Viz. ŠPP školy. Součástí primární prevence při společných akcích jsou pravidla, která je nutné respektovat a dodržovat (řídí se jimi jak žáci, tak i učitelé).

Patří k nim:

- rozdělení žáků do menších skupin – každý odpovídá za každého,
- problémové žáky rozdělit do různých skupin tak, aby spolu nepřišli do kontaktu jako potencionální agresori a oběti,
- rizikové typy pověřovat raději drobnými úkoly,
- učitel musí být se skupinami v neustálém kontaktu,
- je nutno provádět společné hodnocení chování skupiny,
- v problémových skupinách je třeba posílit pedagogický dozor,
- je nutné propojit aktivity školy s rodičovskou veřejností.

9. Ochranný režim

9.1 Školní řád

- práva a povinnosti žáků a jejich zákonných zástupců

- podmínky zajištění ochrany žáků před rizikovým chováním a před projevy diskriminace, nepřátelství nebo násilí
- pravidla používání informačních technologií
- pravidla pro hodnocení výsledků vzdělávání žáků - body jednoznačně popisující postoj školy k projevům šikany a kyberšikany a body popisující nápravná opatření v případě zjištění šikany nebo kyberšikany

9.2 Dohledy

- přehled dohledů na chodbách budovy školy, v šatnách a v jídelně

10. Spolupráce s rodiči

Rodiče jsou s prevencí a řešením šikany informováni:

- na třídních schůzkách a hovorových hodinách
- na webových stránkách školy - <http://www.mzslibstat.cz/content/informace-pro-rodice>
- informačním dopisem na stránkách školy a v emailu v tomto znění:

Žádost o pomoc a spolupráci při výskytu šikany

Vážení rodiče,

i ta nejlepší škola není zcela imunní proti výskytu šikanování. Chování s náznaky šikany je v současné době velkým celospolečenským problémem. Týká se to sice malého počtu žáků, ale my nechceme před tímto problémem zavírat oči.

U většiny žáků se lze spolehnout na jejich zodpovědné chování. Velice se snažíme o to, aby se toto počínání několika jednotlivců neodrazilo na chování všech ostatních nebo aby nebylo několika nezodpovědným jedincům umožněno úspěšně zastrašovat ostatní. Chceme být připraveni zachytit případné ubližování slabším hned v počátku a účinně takové bezpráví zastavit.

Řešení problémů dětí věnujeme ve škole ohromné množství času. Abychom předcházeli incidentům, velký důraz klademe na prevenci, organizujeme různé akce pro děti, projektové dny, rozšiřujeme nabídku kroužků, které děti mohou navštěvovat. Samotným dětem doporučujeme, aby o problémech otevřeně hovořily a podělily se o své starosti. Ne vždy děti najdou v sobě dost odvahy, aby se s problémem svěřily ve škole. Prosíme Vás proto o pomoc.

Pro nás je velice důležitá spolupráce pedagogů s rodiči. Kdybyste měli podezření či dokonce jistotu, že je vašemu dítěti ubližováno, bezprostředně se obraťte na třídního učitele nebo školního metodika prevence. Vaše informace se budou brát velmi vážně a situaci budeme bezodkladně řešit.

11. Školní poradenské služby

- prevence rizikového chování (Mgr. Jana Marková)
- výchovné a kariérové poradenství (Mgr. Marie Novotná)
- speciální pedagogika (Mgr. Marie Novotná)

12. Spolupráce se specializovanými institucemi

PEDAGOGICKOPSYCHOLOGICKÉ PORADNY	
Semily	481 625 390
Lomnice n. P.	481 671 792
Turnov	481 323 772
Jablonec n. N.	483 704 498
Liberec	482 710 517
Česká Lípa	487 521 673

RODINNÉ PORADNY - www.amrp.cz	
Jilemnice	731 926 891
Turnov	481 540 325, 731 926 889
Jablonec n. N.	483 320 649, 723 093 253
Liberec	485 108 866, 606 167 312
Česká Lípa	487 853 203

OBČANSKÉ PORADNY - www.obcanskeporadny.cz	
Liberec Občanské sdružení „D“	485 152 070
PSYCHOLOGOVÉ, PSYCHOTERAPEUTI	
PhDr. Štěpanovič	485 106 158
Mgr. Knop (SKT)	485 151 398
Mgr. Moos	737 312 969
Mgr. Zemanová (SKT)	485 151 398
PhDr. Trapková (SKT)	485 151 398
PhDr. Havlová	485 101 102
PhDr. Lejsková	728 022 618
PhDr. Lányová	485 101 577
PhDr. Wiedenová	482 771 326
Mgr. Chvojková	603 207 834
Mgr. Holub	485 312 474
MUDr. Chvála	458 151 398
MUDr. Machander	483 316 341
PORADENSTVÍ - ZÁVISLOSTI	
Advaita (ambulantní programy)	482 750 607
Mgr. Igor Pavelčák	782 022 618
ČÁP- středisko výchovné péče	482 750 807
K CENTRUM Liberec	482 713 002

ZDRAVOTNICTVÍ	
Masarykova městská nemocnice Jilemnice, Metyšova 465, Jilemnice	481 551 111
Nemocnice Semily, 3. května 421, Semily	481 661 111
Krajská nemocnice, Husova 10, Liberec	485 311 111 psychiatrie 485 312 216
Zdravotní ústav Liberec	485 253 111
Dětská psychiatrie, Školní 430, Liberec	485 101 102
Nemocnice, Nemocniční 15 , Jablonec n. Nisou	483 345 111
Záchranná zdravotnická služba	155
Nouzové situace	112

ÚŘADY	
Městský úřad Semily, Husova 82, Semily	481 629 211
OSPOD Semily - protidrogový koordinátor A. Novotná, kurátor pro mládež p. Kubec	481 629 243-8
Úřad práce Semily	950 160 111
Policie ČR, obvodní oddělení Semily	481 623 333, 974 475 177
Městská policie Semily	724 180 465
Okresní soud v Semilech	481 652 111
Probační a mediační služba, Mgr. Doležel	481 312 880

PORADNA PRO OBĚTI (TRESTNÉ ČINY, DOMÁCÍ NÁSILÍ)

Bílý kruh bezpečí: www.bkb.cz, tel. 485 150 707

KRIZOVÝ PLÁN ŠKOLY

postup při řešení vybraných typů rizikového chování

1. ÚVODNÍ INFORMACE

Krizový plán školy udává, jakým způsobem postupovat v rizikových situacích pro žáky na půdě školy, kdy jsou žáci ohrožováni užíváním návykových látek či rizikovými způsoby chování. Role školy v těchto situacích je pouze preventivní a poradenská, šetření provádí Policie ČR.

S krizovým plánem školy je seznámen pedagogický sbor, rodiče i žáci školy.

V rámci prevence rizikového chování (šikana, návykové látky, mentální anorexie, bulimie, sebevražedné pokusy, krádeže, vandalismus aj.) je potřeba věnovat zvýšenou pozornost jakýmkoliv změnám v chování i prospěchu, které se u jednotlivce nebo v kolektivu vyskytnou. Při jakémkoliv změně chování nebo i podezření je vždy nutné:

- pokud se týká jednotlivce, promluvit si s ním v bezpečném a chráněném prostředí a pokusit se zjistit příčinu změny; o zjištěných poznatcích informovat třídního učitele (dále TU) a školního metodika prevence (dále ŠMP), příp. ředitele školy, výchovného poradce (dále VP);
- pokud se změna týká celého kolektivu nebo se jedná o závažnější problém, přenechat šetření na ŠMP nebo VP, kteří jsou proškoleni v řešení rizikového chování a kteří podle situace budou dále kontaktovat, spolupracovat s dalšími „institucemi“ (psycholog, okresní metodik prevence, střediska výchovné péče (dále SVP), speciálně pedagogické centrum (dále SPC), neziskové organizace zaměřené na řešení selektivní či indikované primární prevence, oddělení sociálně-právní ochrany dětí (dále OSPOD), Policii ČR (dále PČR), aj.; TU o zjištěném stavu informuje zákonné zástupce žáků a s ohledem na situaci buď individuálně, nebo prostřednictvím mimořádné rodičovské schůzky zákonným zástupcům nabídne pomoc při řešení a doporučí poradenské zařízení.

Zákonným zástupcům žáků školní řád garantuje možnost získání informací o prospěchu a chování jejich dětí. Umožňuje žádat objasnění hodnocení prospěchu, chování a postupů řešení vzniklého problému. Zákonní zástupci mají možnost se obrátit na ředitele školy a žádat přešetření situace.

Třídní učitelé při podezření na zanedbání povinné péče o dítě, tělesné tresty, domácí násilí apod. upozorní zákonné zástupce a informují o dané skutečnosti vedení školy, VP a ŠMP. Stejně postupují při obdržení této informace od jiných pedagogů, zaměstnanců školy či žáků. Pokud nedojde k pozitivní změně, hlásí situaci ředitel školy na odbor péče o dítě a na policii.

Všichni zaměstnanci školy, žáci i rodiče byli informováni, na koho se obrátit v případě řešení vzniklých problémů:

školní metodik prevence: Mgr. Jana Marková

výchovný poradce: Mgr. Jana Marková

U každého podezření o výskytu daného jevu musí být vždy informována ředitelka školy!

2. NÁVYKOVÉ LÁTKY (alkohol, tabák, marihuana, těkavé látky, metanfetamin, heroin, syntetické drogy)

2.1 ÚVOD

Příznaky:

- výkyvy nálad, vznětlivě a agresivní chování, únava, úpadek vzhledu a zanedbávání zevnějšku, špinavé oblečení, začervenání kolem nosu, zúžení nebo rozšíření zornic, lhaní, tajnosti, ztráta chuti, hubnutí, utrácení hodně peněz, ztrácení věcí z domu, krádeže peněz doma i ve škole, ztráta zájmu o zájmy a sport, změna kamarádů, ztráta původních kamarádů, samotářství, zvýšený zájem o drogové symboly, zhoršení školního prospěchu, pozdní časté příchody domů, časté přespávání u neznámých kamarádů.

Prevence:

- Adekvátnost programu a intervencí věku, potřebám a mentálním schopnostem dítěte
 - Podpora sebedůvěry, aktivity a hodnotových zájmů
 - Kontinuální proces
 - Zaměření na změnu postojů a chování
 - Živé interaktivní učení, podpora zájmu a zvědavosti vhodnými zábavnými metodami
 - Využívání směřodatných vzorů, pokud možno z blízkého okolí
 - Otevřená hodnotově orientovaná diskuse
 - Zapojení do života místní komunity
 - Realizaci programů navrhuji a řídí kvalifikovaní interdisciplinárně orientovaní odborníci
- (1) Vytvořit podmínky pro předcházení výskytu případů užívání návykových látek (dále NL) v prostorách školy v době školního vyučování, včetně všech školních akcí i mimoškolní činnosti.
 - (2) Zajistit ochranu zdraví žáků před škodlivými účinky NL v prostorách školy v době školního vyučování, včetně veškerých školních akcí.
 - (3) Školním řádem školy jasně vymezit zákaz užívání NL ve škole, jejich nošení do školy.
 - (4) Poskytovat žákům a zákonným zástupcům nezletilých žáků nezbytné informace.
 - (5) Poskytovat žákům věcné a pravdivé informace o NL formou, která je přiměřená jejich rozumovému a osobnostnímu vývoji.
 - (6) Působit preventivně na žáky v oblasti primární prevence užívání NL.
 - (7) Do veškerých poučení o ochraně zdraví zakotvit informace o rizicích užívání NL a zákazu jejich užívání při všech činnostech souvisejících se školními aktivitami.
 - (8) Poskytovat žákům, kteří mají s užíváním NL problémy, jakož i zákonným zástupcům nezletilých žáků, informace o pomáhajících institucích a možnostech řešení situace.
 - (9) Při řešení případů souvisejících s užíváním NL nebo jejich distribucí je třeba spolupracovat s dalšími zainteresovanými institucemi a orgány – externí subjekty realizující primárně preventivní programy, školská poradenská zařízení, PČR, OSPOD, ...
 - (10) V případě externích subjektů realizujících preventivní programy ve školách preferovat programy, jejichž odborná způsobilost byla ověřena nebo certifikována a efektivita programů je vyhodnocována.
 - (11) V případech, které stanoví zákon, plnit ohlašovací povinnost směrem k orgánům činným v trestním řízení, orgánům sociálně-právní ochrany obce s rozšířenou působností a zákonným zástupcům nezletilého žáka.

Doporučené postupy:

(1) V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci NL v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných, je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit.

(2) Návykovou látku je třeba žákovi odebrat za přítomnosti další osoby a s použitím ochranných pomůcek a zajistit ji, aby žák nemohl v konzumaci pokračovat. O události se sepíše stručný záznam. Tento záznam založí ŠMP do své agendy a vyrozumí vedení školy.

Konzumace NL ve škole

(1) Podle závažnosti momentálního stavu žáka, případně dalších okolností, pedagogický pracovník posoudí, jestli mu nehrozí nějaké nebezpečí.

(2) V případě, kdy je žák pod vlivem NL do té míry, že je ohrožen na zdraví a životě, zajistí škola nezbytnou pomoc a péči a volá lékařskou službu první pomoci a PČR, pokud ji nevolala již dříve.

(3) Jestliže akutní nebezpečí nehrozí, postupuje pedagogický pracovník podle školního řádu školy. Především ihned zajistí vyjádření žáka a vyrozumí vedení školy.

(4) V případě, že žák není schopen pokračovat ve vyučování, vyrozumí škola ihned zákonného zástupce nezletilého žáka a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý k pobytu ve škole. Vyrozumění škola učiní i v případě, kdy žák způsobilý k pobytu ve škole je.

(5) V případě, že žák není schopný dbát pokynů zaměstnanců školy, vyrozumí škola ihned zákonného zástupce nezletilého žáka a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý k pobytu ve škole.

(6) Jestliže není zákonný zástupce dostupný, vyrozumí škola OSPOD a vyčká jeho pokynů. Škola může od orgánu sociálně-právní ochrany obce vyžadovat pomoc.

(7) Zákonnému zástupci ohlásí škola skutečnost, že nezletilý žák konzumoval NL ve škole i v případě, kdy je žák schopen výuky (dbát pokynů pracovníků školy). Zákonný zástupce má právo se písemně vyjádřit k této skutečnosti a postupu školy.

(8) Současně splní oznamovací povinnost k OSPOD. Oznamovacím místem je příslušný odbor obce s rozšířenou působností podle místa bydliště dítěte.

(9) V případě uživatele zájmu nebo zájmu jeho zákonných zástupců, poskytne škola informace o možnostech odborné pomoci při řešení takové situace.

(10) Z konzumace NL ve škole je třeba vyvodit opatření stanovené školním řádem. Nicméně je nutné rozlišovat distributora od uživatele. Uživatel je rizikový pouze sobě, distributor může ohrozit okolí. Distribuce je trestným činem, užívání NL je porušením školního řádu.

(11) Prokázané navádění jiných žáků k užívání návykových látek je považováno rovněž za rizikové a protiprávní jednání.

(12) Obdobný postup zvolí pedagogický pracovník i v případě příchodu žáka do školy pod vlivem NL, resp. kdy nelze prokázat, že se žák intoxikoval ve škole.

Distribuce NL ve škole

(1) Distribuce NL je v České republice považována za protiprávní jednání. Je proto zakázána a může být kvalifikována jako trestný čin. Množství, které žák distribuuje, není nijak rozhodující.

(2) Přechovávání NL je také vždy protiprávním jednáním. Množství, které u sebe žák v danou chvíli má, je rozhodující pro to, aby toto protiprávní jednání bylo blíže specifikováno buď jako přestupek nebo v případě množství většího než malého jako trestný čin (provinění v případě nezletilého žáka) - ale toto množství nemusí mít žádný vliv na kázeňský postih, který je stanovený školním řádem.

(3) Jestliže má pracovník školy důvodné podezření, že ve škole došlo k distribuci NL, musí o této skutečnosti škola vždy vyrozumět místně příslušné oddělení PČR, protože se jedná o podezření ze spáchání trestného činu.

(4) Jestliže se tohoto jednání dopustila osoba mladší 18 let nebo bylo namířeno proti osobě mladší 18 let, vyrozumí škola také zákonného zástupce a orgán sociálně-právní ochrany obce s rozšířenou působností.

(5) Pokud v rámci tohoto podezření zajistí pracovníci školy nějakou látku, postupují způsobem popsáním níže.

Nález NL ve škole

A. V případě, kdy pracovníci školy **naleznou v prostorách školy látku**, kterou považují za omamnou nebo psychotropní, postupují takto:

1. Látku nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.
2. O nález ihned uvědomí vedení školy spolu s písemným záznamem.
3. O nález vyrozumí PČR, která provede identifikaci a zajištění podezřelé látky.
4. V případě časové překážky na straně Policie se z praktických důvodů doporučuje za přítomnosti dalšího pracovníka školy s použitím gumových/latexových rukavic vložit látku do obálky, napsat datum, čas a místo nález. Obálku přelepit, přelep opatřit razítkem školy a svým podpisem a uschovat do školního trezoru. Zajištěnou látku následně předat PČR.

B. V případě, kdy pracovníci školy **zadrží u některého žáka látku**, kterou považují za omamnou nebo psychotropní, postupují takto:

(1) Zabavenou látku nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.

(2) O nález ihned uvědomí vedení školy.

(3) O nález sepíše stručný záznam s vyjádřením žáka, u kterého byla látka nalezena, datum, místo a čas nález a jméno žáka. Zápis podepíše i žák, u kterého byla látka nalezena (nebo který látku odevzdal). V případě, že podepsat odmítá, uvede pracovník tuto skutečnost do zápisu. Zápisu a rozhovoru se žákem je přítomna ředitelka školy nebo její zástupkyně.

(4) O nález vyrozumí PČR, která provede identifikaci a zajištění podezřelé látky a informuje zákonného zástupce nezletilého žáka.

(5) V případě, že je látka nalezena u žáka, který se jí intoxikoval, předají látku zajištěnou výše uvedeným postupem, přivolanému lékaři, který se dostaví v případě, že to vyžaduje zdravotní stav žáka. Může to usnadnit léčbu, neboť u řady NL jsou známy protilátky, které odstraní nebo zmírní akutní účinek NL. Další postup nutný k identifikaci látky pak zajistí PČR.

C. V případě, kdy pracovníci školy mají důvodné podezření, že **některý z žáků má NL u sebe**, postupují takto:

(1) Jedná se o důvodné podezření ze spáchání trestného činu, resp. provinění v případě nezletilých osob, nebo přestupku, a proto řešení této situace spadá do kompetence PČR.

(2) Bezodkladně vyrozumí PČR, zkontaktují s ní další postup a informují zákonného zástupce nezletilého žáka.

(3) Žáka je nutné mít do příjezdu PČR izolovaného od ostatních žáků, ale zásadně pod dohledem. U žáka v žádném případě neprovádějí osobní prohlídku nebo prohlídku jeho věcí.

2.2 ALKOHOL

Zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek, zakazuje prodávat nebo podávat alkoholické nápoje ve škole, nejde-li o prodej nebo podávání v prostoru školy a školského zařízení využívaného v rámci soustavné přípravy na budoucí povolání v oborech vzdělání se zaměřením na gastronomii, hotelnictví, zemědělství, potravinářství nebo potravinářskou chemii; v zařízení sociálně-právní ochrany dětí, v provozovně, kde je provozována živnost, jejímž předmětem je péče o děti do 3 let, v prostoru, kde je poskytována služba péče o dítě v dětské skupině, nebo v zařízení, kde je uskutečňována mimoškolní výchova a vzdělávání, nezařazeném do rejstříku škol a školských zařízení; na akci určené převážně pro osoby mladší 18 let.

Zákaz prodeje nebo podávání alkoholických nápojů ve škole neplatí po dobu, kdy v ní neprobíhá vyučování nebo výchovná činnost a po kterou provozovatel školy tento prostor poskytl pro jiné účely, než je určen.

Zakazuje se prodávat nebo podávat alkoholický nápoj osobě mladší 18 let; osobě, o níž lze důvodně předpokládat, že alkoholický nápoj vzápětí požije a následně bude vykonávat činnost, při níž by vzhledem k předchozímu požití alkoholického nápoje mohla ohrozit zdraví lidí nebo poškodit majetek; osobě zjevně ovlivněné alkoholem nebo jinou návykovou látkou.

V České republice je podle zákona možné podávat a prodávat alkohol zletilým osobám, tj. od 18 let věku.

Alkohol je návyková látka, která má velmi komplexní účinky na lidský organizmus, které se rozhodně neomezuji jen na ovlivnění psychiky nebo chování.

Prevence:

Formování vhodných postojů k návykovým látkám v rámci výchovy ke zdraví. Přiměřeně věku by měli mít žáci informace o alkoholu, jeho povaze, účincích a rizicích.

Doporučené postupy:

Osvědčuje se věcnost, a to jak při předávání informací o návykových látkách, tak při řešení případných problémů. Z interakce s pedagogem mají žáci vycítit zájem o jejich zdraví a prospěch. Totéž platí pro jednání s rodiči. Při sdělování informací o návykových látkách není nutné, aby se pedagog stavěl do role experta, je však žádoucí, aby informace, které šíří, byly ověřené, věcné a odpovídaly stavu poznání o tématu.

Informovat: rodiče je nutné v případě, že dítě má závažnější problém s návykovými látkami. Vždy je vhodné informovat dětského lékaře. Pokud je nutná intervence a není dobrá spolupráce

s rodiči, obraťte se na specializovaná zařízení. V případě, kdy spolupráce s rodiči není efektivní a dítě je ohroženo, má škola povinnost obrátit se na OSPOD s upozorněním na možné ohrožení výchovy dítěte (ustanovení § 201 zákona č. 40/2009 Sb.). Škola má povinnost oznamovat (dle § 10 zákona č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí a mládeže) OSPOD, že jde o děti, které jsou ohroženy a jsou uvedeny v § 6 tohoto zákona. Pokud rodiče se školou nespolupracují a dítě je ohroženo na výchově, mohlo by jejich nespolupracování zakládat také podezření ze spáchání trestného činu Ohrožování výchovy dítěte dle ustanovení § 201 trestního zákoníku č. 40/2009 Sb. – tím, že závažně porušuje svou povinnost o dítě pečovat nebo porušuje jinou důležitou povinnost vyplývající z rodičovské zodpovědnosti, tento trestný čin lze spáchat i z nedbalosti.

2.3 TABÁK

Zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek, zakazuje prodávat nebo podávat tabákové výrobky, bylinné výrobky určené ke kouření a elektronické cigarety osobě mladší 18 let. Zakazuje kouřit ve veřejnosti volně přístupném vnitřním prostoru, s výjimkou stavebně odděleného prostoru vyhrazeného ke kouření, na nástupišti, v přístřešku a čekárně veřejné dopravy, v dopravním prostředku veřejné dopravy, ve zdravotnickém zařízení a v prostorech souvisejících s jeho provozem, ve škole, v zařízení sociálně-právní ochrany dětí, v provozovně, kde je provozována živnost, jejímž předmětem je péče o děti do 3 let, v prostoru, kde je poskytována služba péče o dítě v dětské skupině, nebo v zařízení, kde je uskutečňována mimoškolní výchova a vzdělávání, nezařazeném do rejstříku škol a školských zařízení, v prostoru dětského hřiště a sportoviště určeného převážně pro osoby mladší 18 let, ve vnitřním zábavním prostoru, jako je kino, divadlo, výstavní a koncertní síň a sportovní hala, a dále v jiném vnitřním prostoru po dobu pořádání kulturní a taneční akce. Zde se zakazuje používat i elektronické cigarety. Elektronickou cigaretou se zde rozumí výrobek, který lze použít pro užívání výparů obsahujících nikotin nebo jiných výparů (nemusí tedy obsahovat nikotin). Dále se kouření zakazuje používat ve vnitřním prostoru provozovny stravovacích služeb

Zjistí-li vlastník prostoru školy porušení tohoto zákazu, je povinen osobu, která nedodržuje zákaz kouření nebo zákaz používání elektronické cigarety, vyzvat, aby v tomto jednání nepokračovala nebo aby prostor opustila. Tato osoba je povinna výzvy uposlechnout. Prostor, kde je používání elektronických cigaret zakázáno, je škola a školské zařízení (dále jen škola) povinna u vstupu označit zjevně viditelným textem informujícím o tom, že v tomto prostoru je používání elektronických cigaret zakázáno.

Osobě, která je zjevně pod vlivem alkoholu nebo jiné návykové látky a je ve stavu, v němž ohrožuje sebe nebo jinou osobu, majetek nebo veřejný pořádek, se zakazuje vstupovat a zdržovat se ve škole a školském zařízení, zařízení sociálně-právní ochrany dětí,

v provozovně, kde je provozována živnost, jejímž předmětem je péče o děti do 3 let, v prostoru, kde je poskytována služba péče o dítě v dětské skupině, nebo v zařízení, kde je uskutečňována mimoškolní výchova a vzdělávání, nezařazeném do rejstříku škol a školských zařízení, na dětském hřišti a sportovišti určeném pro osoby mladší 18 let.

Zjistí-li vlastník prostoru školy a školského zařízení porušení tohoto zákazu, je povinen osobu, porušující zákaz vyzvat, aby v tomto jednání nepokračovala nebo aby prostor opustila. Tato osoba je povinna výzvy uposlechnout.

Doporučené postupy:

Zmapování situace – prevalence kouření, názory a znalosti dětí.

Informování o rizicích kouření, principu tabákového byznysu – forma zvláštního semináře či v rámci jiné hodiny/příležitosti. Zapojení problematiky kouření do výuky v jednotlivých hodinách

– výklad poškození zdraví v hodinách přírodopisu, výpočet výdajů za cigarety v hodinách matematiky, výtvarné projekty na téma kouření, práce s dětskými protikuřáckými webovými stránkami v hodinách informatiky. Preventivní působení by mělo být zaměřeno na celé třídní kolektivy nejen na problémové dítě. Informace by se neměly týkat jen kouření cigaret, ale i dalších forem užívání tabáku, zejména vodních dýmek.

Pravidelné dotazníkové šetření mezi žáky pomocí anonymních dotazníků za účelem monitorovat stav kouření a postoje ke kouření ve škole.

Pořádání celoškolských akcí ke Světovému dni bez tabáku nebo mezinárodnímu nekuřáckému dni. Například vyhlašování školních soutěží – výtvarná, literární soutěž na téma kouření, soutěž o nejlepší protikuřácký videoklip.

Uspořádání sportovního dne – zdůraznění, jak je důležité nekouřit pro udržení fyzické kondice.

Základní informace trvale dostupné – nástěnka, stánek, školní webové stránky. Vhodné je umístit plakáty mimo jiné i na toaletu. Informace předávat atraktivní a interaktivní formou – barevné obrázky, fotky, videa, kvízy, soutěžní otázky.

Zpětná vazba (změnily se názory, znalosti, postoje dětí?).

Nekuřácké prostředí je norma – ve škole (včetně pracoven učitelů), ale i doma nebo v autě.

Dostupná léčba závislosti na tabáku pro ty, kdo si přejí přestat (většina kuřáků, i adolescentních, si přeje přestat, ale neví, jak na to, ani o jak silnou závislost se jedná – proto je jich úspěšných jen málo). Informovat se v nejbližším zdravotnickém zařízení, které se specializuje na odvykání kouření, zda je v tomto zařízení možnost odvykání dětí a adolescentů, nabízet tuto možnost rodičům dítěte, které kouří.

Volba relevantních argumentů – nestrašit rakovinou či infarktem, ale tím, co dospívající zajímá: zhoršení akné i kvality pleti, zápach z úst, zhoršení sexuálních funkcí, vrásky, stárnutí pleti, finanční stránka kouření (co lze koupit namísto týdenní, měsíční či roční dávky cigaret), zhoršení fyzické kondice, vysvětlení principu tabákového byznysu (výrobci musejí získat své zákazníky do závislosti, dokud oni „nemají rozum“ – dospělí s kouřením prakticky nezačínají, výrobci cigaret vědomě prodávají zboží, které zabíjí a vydělávají na tom velké obnosy peněz).

Co nejširší spolupráce – sociální pracovníci, školní metodik prevence, psycholog, pedagogicko-psychologické poradny, protidrogový koordinátor, pediatr či jiní lékaři a zdravotníci.

Informování rodičů o problematice kouření a o kouření v dětské populaci na rodičovských schůzkách – snaha minimalizovat podceňování kouření dětí ze strany rodičů, zvýšení informovanosti rodičů, možnost navázat spolupráci s rodiči na dané téma, možnost vysvětlit, jak důležité je pro dítě nekuřácké domácí prostředí.

Není vhodné uchýlovat se ke striktním zákazům a postihům bez zařazení do kontextu a bez osvětlení problému kouření dotyčného dítěte.

Informovat: ŠMP, rodiče, popř. ošetřujícího lékaře (pediatr, praktický lékař pro děti a dorost či jiný). Odborníka v léčbě závislosti na tabáku – v případě, že dítě chce odvyknout a nedaří se mu to. PČR – při prodeji tabákových výrobků nezletilým.

3. ŠIKANA

Škola je povinná řešit šikanu ve škole a na akcích pořádaných školou. Existují dva scénáře: první je určen pro řešení počáteční obyčejné šikany (těchto obyčejných počátečních šikan je nejvíce a tvoří obrovské podhoubí pro rozbušení pokročilých a neobvyklých šikan) a druhý k řešení výbuchu skupinového násilí, tzv. školního lynčování. V tomto případě nelze čekat na odborníka - specialistu, protože je oběť ohrožena bezprostředně na zdraví a později je většinou nemožné případ vyšetřit. Škola proto nejprve zakročí sama, vyřeší akutní problém a později jej řeší za pomoci odborníka – viz. Školní program proti šikanování.

4. KYBERŠIKANA

Kyberšikanu definujeme jako zneužití ICT (informačních komunikačních technologií), zejména pak mobilních telefonů a internetu, k takovým činnostem, které mají někoho záměrně ohrozit, ublížit mu.

Oproti šikaně tváří v tvář má kyberšikana ze své podstaty mnohem větší dosah, čímž ještě více zhoršuje prožívání oběti. Pokud je oběť šikanována ve třídě, svědky pomluv, nadávek, posmívání a ztrapňování je max. několik desítek lidí. V prostředí internetu je svědkem (ale i útočníkem) stejného chování klidně i několik desítek tisíc lidí.

Anonymita

- oběť o napadení leckdy ani nemusí dlouhou dobu vědět
- oběť není vždy schopná identifikovat či vystopovat agresora
- vnímání dopadu jednání (útočník nevidí přímou reakci oběti na útok)
- odosobněnost útoku

Čas

- útoky se prostřednictvím internetu šíří mnohem rychleji než v realitě
- probíhají bez přestávek - oběť je šikanována 24 hodin denně, 7 dní v týdnu.
- útok je možné provést kdykoli (0:00, při hodině matematiky, apod.)
- příprava a realizace útoku není časově limitována

Místo

- agresor může provést útok odkudkoli (škola, hřiště, kavárna, doma,...)
- není nutná přítomnost agresora a oběti na stejném místě

Proměna profilu agresora i oběti

- pro útok není nutná fyzická, psychická či sociální zdatnost (oběť „klasické šikany“ může být kyberagresorem)
- podmínkou provedení útoku je „kyber–gramotnost“ a její úroveň
- kyber - prostor je dostupný komukoli

Řešení

- děti a mladí lidé za těmito projevy šikany vůbec nemusí vidět. A protože nepoznají, že se jedná o šikanu, neví, jak se s ní vypořádat.
- obtížnost zajištění rychlé ochrany oběti (odstranění profilu, SMS, ICQ....)
- často chybí svědci
- obtížně stopovatelný útočník
- nejednoznačný přístup k legislativě

Typy kyberšikany:

1. **Přímá** kyberšikana: útočník oběť
2. Kyberšikana **v zastoupení**: útočník ☐ třetí osoba ☐ oběť

Doporučené postupy:

Škola by se kyberšikanou měla zabývat vždy, když se o ní dozví. Základním úkolem musí být zmapování konkrétního případu, které nám pomůže se rozhodnout pro správný postup řešení.

Co může dělat škola:

- Zanešte do školního řádu pravidla používání ICT, intranetu a mobilních telefonů (během vyučování, přestávkách, v prostorách školy,...). Pravidla a jednotlivá doporučení najdete v příručce „Kyberšikana a její prevence“ umístěné na www.kapezet.cz – kyberšikana
- Informujte žáky o netiketě a „listině práv na internetu“
- Instalujte a využívejte software, který v učebnách vyučujícím umožňuje informovat se přes svůj počítač, co právě žák na své ploše dělá nebo zaznamenává provoz. (informujte o tomto opatření žáky a systém nezneužívejte!)
- Buďte vzorem vhodného užívání moderních technologií
- Pracujte na povědomí
- Definiujte kompetence v rámci školy
- Definiujte kompetence mimo školu
- Začleňte téma do výuky
- Vzdělávejte pedagogy
- Podporujte pozitivní využívání technologií

Co může dělat pedagog:

- Posílit empatii mezi žáky
- Pracovat na klimatu
- Vést k úctě k druhým
- Dávat pozitivní zpětnou vazbu
- Vytvářet dobré vztahy

1. **Zajistěte ochranu oběti**

Kontaktujte operátora mobilní sítě nebo zřizovatele www stránek, profilu...atd.

2. **Zajistěte dostupné důkazy s podporou IT kolegy**

3. **Důkladně vyšetřete a žádejte odbornou pomoc**

Vyšetřete všechny souvislosti se zjištěným incidentem. Zajistěte si podporu a pomoc externího pracovníka (IT expert, PPP, policie,...). Kontaktujte a spolupracujte s MySpace, Facebookem, nebo jakýmkoli jiným webovým prostředím, kde ke kyberšikaně došlo.

4. **Opatření**

Zvolte takové opatření a řešení, které je odpovídající závažnosti prohřešku a důsledkům, které agresor způsobil.

5. **Informujte a poučte rodiče**

Informujte rodiče oběti i rodiče kyberagresora. Postup a zásady sdělování informací

jsou stejné jako u „klasické šikany“ (např. NE konfrontace oběti a agresora). Poučte rodiče o tom, koho mohou (je vhodné) kontaktovat (PČR, OSPOD, PPP, právní zástupce atd.). Některé případy kyberšikany nespádají do kompetence školy.

6. Žádejte konečný verdikt a informace

Při zapojení a následně celém prošetření případu trvejte na konečném stanovisku všech zainteresovaných institucí (PČR...) a dalších subjektů (rodiče).

7. Postihy

Při postizích agresorů postupujte v souladu se Školním řádem a již vypracovaným krizovým plánem.

Oběti je třeba doporučit, aby:

- Neodpovídala
- Ukládala důkazy (screenshoty)
- Mluvila o tom, co se jí děje

1. Ukončete komunikaci

Nekomunikujte s útočníkem, nesnažte se ho žádným způsobem odradit od jeho počinání, nevyhrožujte, nemstěte se. Cílem útočníka je vyvolat v oběti reakci, ať už je jakákoli.

2. Blokujte útočníka

Zamezte útočníkovi přístup k vašemu účtu nebo telefonnímu číslu a je-li to v dané situaci možné, i k nástroji či službě, pomocí které své útoky realizuje (kontaktujte poskytovatele služby).

3. Oznamte útok, poradte se s někým blízkým, vyhledejte pomoc

4. Svěřte se blízké osobě. Pro uchování důkazů oslovte někoho, kdo má vyšší IT gramotnost. Kontaktujte školu a specializované instituce (PPP, PČR, SVP, intervenční služby specializující se na řešení kyberšikany, psychology apod.).

5. Uchovejte důkazy

Uchovejte a vystopujte veškeré důkazy kyberšikany (SMS zprávy, e-mailové zprávy, zprávy z chatu, uložte www stránky apod.). Na základě těchto důkazů může být proti útočníkovi či útočníkům zahájeno vyšetřování.

6. Žádejte konečný verdikt

Po prošetření celého případu trvejte na konečném stanovisku všech zainteresovaných institucí.

Pro rodiče

- Zajistěte, aby dítě vědělo, že všechna pravidla chování při kontaktu s ostatními lidmi jsou stejná jako v reálném životě.
- Ujistěte se, že vaše škola má vhodný vzdělávací program o bezpečnosti na internetu.
- Učte své děti vhodnému chování na internetu. Seznamte je s pravidly používání internetu či mobilního telefonu.
- Buďte vzorem vhodného užívání moderních technologií.
- Sledujte aktivity svých dětí, když jsou online. Zajímejte se o to, k čemu vaše dítě mobilní telefon či internet používá.
- Používejte filtrační a blokační software.
- Všimněte si varovných znaků toho, že se děje něco neobvyklého. Jak se dítě při elektronické komunikaci chová, včetně reakcí dítěte na vaši přítomnost.
- Použijte „Smlouvu o používání internetu“ viz www.kapezet.cz – Kyberšikana.

- Kultivujte a udržujte se svými dětmi otevřenou a upřímnou linii komunikace. Dejte dítěti najevo, že za vámi může přijít s problémem.

Informovat:

ŠMP, VP, TU, školské poradenské zařízení, pediatra. Pokud má učitel jistotu, že byl spáchán trestný čin, má ze zákona povinnost obrátit se na orgány činné v trestním řízení, pokud má podezření, zákon určuje školskému zařízení za povinnost nahlásit tuto skutečnost obecnímu úřadu, tedy sociálnímu pracovníkovi z orgánu sociálně právní ochrany dětí (OSPOD). V případě, že se rodiče odmítají spolupracovat se školou a odmítají se zúčastňovat výchovných komisí, je škola opět oprávněna vyrozumět OSPOD.

5. ZÁŠKOLÁCTVÍ

Za záškoláctví („chození za školu“) je považována neomluvená absence žáka. Jedná se o přestupek, kterým žák úmyslně zanedbává školní docházku. Je chápáno jako porušení školního řádu, současně jde o porušení školského zákona, který vymezuje povinnou školní docházku. Často je spojeno s dalšími typy rizikového chování, které negativně ovlivňují osobnostní vývoj jedince. Záškoláctví bývá často nepřiměřenou formou řešení konfliktních situací v rodině, ve škole či ve výchovných institucích, přičemž k němu mají sklon zejména děti, které se subjektivně cítí neúspěšné, nezařazené ve skupině nebo prožívají úzkost a strach v prostředí, ve kterém se pohybují. Jedním z hlavních úkolů pro učitele, rodiče, případně i pro školního psychologa je vyšetření příčin záškoláctví.

Kategorie záškoláctví:

- Právě záškoláctví – žák se ve škole neukazuje, ale rodiče si myslí, že do školy chodí.
- Záškoláctví s vědomím rodičů – na této formě se podílí několik typů rodičů, jejichž hlavními charakteristikami je buď odmítavý postoj ke škole nebo přílišná slabost ve vztahu k dítěti či závislosti na pomoci a podpoře dítěte v domácnosti.
- Záškoláctví s klamáním rodičů - existují děti, které dokážou přesvědčit rodiče o svých zdravotních obtížích, po které nemohou jít do školy a rodiče jim absenci omlouvají pro tyto zdravotní důvody, tento typ záškoláctví je však obtížně rozlišitelný od záškoláctví s vědomím rodičů.
- Útěky ze školy – někdy se tomuto typu říká interní záškoláctví, kdy žáci do školy přijdou, nechají si zapsat přítomnost a během vyučování.

Doporučené postupy:

Kontakt s dítětem:

- nutné komunikovat přátelsky, bez hodnocení a odsuzování
- hovořit zásadně o konkrétním chování, bez nálepkování dítěte
- nezjišťovat věcnou stránku problému, ale jak ho dítě prožívalo
- zajímat se, jak svoje chování vidí s odstupem, co si o něm myslí teď
- společně hledat cesty k nápravě
- má-li dítě dobrou vůli chovat se lépe, připravit mu pro to podmínky v rodině i ve škole /tato dobrá vůle nesmí být promarněna/

Rodiče:

- vyjádřit porozumění jejich emocím
- vést je v komunikaci k oddělování osobnosti dítěte od jeho konkrétního chování
- „přeznačkovat“ chování k dítěti /způsob komunikace mění vnitřní postoj/

- vést k porozumění motivaci chování dítěte
- soustředit se na to, co rodiče mohou nebo dokonce musí udělat ke zlepšení situace
- na konci rozhovoru vždy shrnout, co bylo dohodnuto
- dohodnout se na následném sezení k reflexi, jak dohodnutá opatření fungují případně k hledání dalších možností

Učitelé:

- způsob komunikace o dítěti shodný jako při komunikaci s rodiči
- vysvětlovat motivaci chování dítěte v souvislosti s rodinným prostředím a výchovným přístupem rodičů, aby učitel mohl chování dítěte hlouběji chápat
- vést k dlouhodobé podpoře dítěte, které má snahu zlepšit svoje chování, nebrat to jako samozřejmost, ale oceňovat, povzbuzovat

1. Čím dříve je záškoláctví odhaleno, tím lépe pro dítě. Při hledání příčin si udělat dostatek času pro analýzu případu, spojit se s rodiči, případně psychologem.

2. Je-li záškoláctví důsledkem neúnosné školní situace, navodit změnu. Naplánovat dlouhodobá opatření, aby se situace neopakovala.

3. Rozmáhá-li se záškoláctví ve velkém a máme-li podezření a na hrozbu závislosti, spolupracovat s pedagogicko-psychologickou poradnou a centry.

4. Učit se v třídním kolektivu vyčíst, jaké postavení má problémový žák. Bojí-li se učitelům nebo rodičům svěřit, předat ho do péče psychologa.

5. Pomoci dítěti při návratu do třídy. Doprovodit ho při prvním vstupu do kolektivu. Nemluvit o tom. K vyřešenému případu se již nevracet a neprojevoval nedůvěru. Domluvit se s rodiči na těsném kontaktu, aby bylo případně další záškoláctví včas odhaleno.

6. Učitel se musí zamyslet nad vlastními pocity ve vztahu k problémovému žákovi. Měl by smazat všechny předchozí špatné zkušenosti s ním, zbavit se předsudků a postavit všechny žáky na stejnou „startovní čáru“.

Jak postupovat v případě neomluvených hodin žáka? Informovat:

Neomluvená nepřítomnost do 10 hodin

O neomluvené i zvýšené omluvené nepřítomnosti TU informuje VP. Při zvýšené omluvené nepřítomnosti ověřuje její věrohodnost. Neomluvenou nepřítomnost do součtu 10 vyučovacích hodin řeší se zákonným zástupcem žáka TU formou pohovoru. Zde projedná důvod nepřítomnosti žáka a způsob omlouvání jeho nepřítomnosti a upozorní na povinnost stanovenou zákonem. Seznámí zákonného zástupce s možnými důsledky v případě nárůstu neomluvené nepřítomnosti. Každá taková neomluvená nepřítomnost je projednávána na pedagogické radě školy a sankcionována dle školního řádu a rozhodnutí pedagogické rady.

Neomluvená nepřítomnost více než 10 hodin

Při počtu neomluvených hodin nad 10 hodin svolá ředitelka školy výchovnou komisi. Zákonní zástupci jsou pozváni na jednání výchovné komise doporučeným dopisem. O průběhu a závěrech se provede zápis, který zúčastněné osoby podepíší. Případná neúčast nebo odmítnutí podpisu zákonnými zástupci se v zápisu zaznamená. V zájmu zjišťování příčiny záškoláctví žáka a jejího odstranění může ředitel požádat o spolupráci odborníky z oblasti pedagogicko-psychologického poradenství, popř. OSPOD.

Neomluvená nepřítomnost více než 25 hodin

V případě, že neomluvená nepřítomnost žáka přesáhne 25 hodin, ředitelka školy zašle bezodkladně oznámení o pokračujícím záškoláctví s náležitou dokumentací příslušnému OSPOD nebo pověřenému obecnímu úřadu.

V případě opakovaného záškoláctví v průběhu školního roku, pokud již byli zákonní zástupci postiženi pro přestupek, je třeba postoupit v pořadí již druhé hlášení o zanedbání školní docházky PČR, kde bude případ řešen jako trestní oznámení pro podezření spáchání trestného činu ohrožení mravní výchovy mládeže.

6. KRÁDEŽE

Krádež je takové jednání, při kterém se někdo zmocní věci, která není jeho a to za účelem si ji ponechat, používat ji apod., aniž by s tím majitel věci souhlasil, nebo o tom byl informován.

Doporučené postupy:

1. Informaci, že krádež je hanebný čin a současně protiprávní jednání, sdělte zákyním a žákům od počátku jejich docházky do vaší školy. Užitečné formy vštěpování bývají nejrůznější příběhy, při kterých děti buď dojmeme, anebo rozčílí následek takového jednání.
2. Do školního řádu zapracujte sankce, které škola použije v případě, že se někdo dopustí krádeže při poskytování školských služeb nebo při s nimi přímo souvisejících činnostech.
3. Každý, kdo se dopustí krádeže na školní půdě, by měl mít možnost pohovořit si o svém jednání s ředitelkou školy.
4. Pečlivě se zabývejte příčinami. Některé jsou významně polehčující (dítě je ke krádeži donuceno někým jiným, z koho má strach). Někdy se může jednat i o formu kompulzivního chování, kterou je nutné řešit v rámci odborné péče.
5. S náhradou způsobené škody postupujte jako u vandalismu. Preferujte nápravu vztahu mezi poškozeným a zlodějem – trvejte na tom, aby zloděj věc vrátil přímo poškozenému, omluvil se a nabídnul za své chování nějakou kompenzaci.
6. Zákonné zástupce zloděje vyrozumívejte vždy až poté, kdy budete přesně znát příčiny, které dítě k takovému chování vedly a to zejména v případě menších dětí
7. Jestliže se jedná o škodu většího rozsahu, vyrozumívejte PČR a oznamte podezření na spáchání přestupku proti majetku, případně trestného činu majetkové povahy.
8. Každou nahlášenou krádeží se zabývejte, vyšetřujte ji. Je to důležité poselství jak pro poškozeného, tak pro zloděje. Jakmile budete k dětem mít proslovy o krádežích, nezačínajte je tím, že si všichni mají na své věci dávat dobrý pozor a vy jste jim říkali, že si to či ono nemají do školy nosit nebo to mají zamykat. Tyto informace často vyznívají, jako by za krádež mohl poškozený, nikoliv zloděj. Jakoby normální bylo všechno zamykat a ne nekrást. Rozhovory s poškozeným po nahlášení krádeže rovněž nezačínajte tímto způsobem.
9. O krádeži a jejím šetření proveďte záznam, ze kterého budou jasně vyplývat všechny důležité skutečnosti: kdo – kdy – kde – jak – proč – čím ...

Jak postupovat v případě krádeže? Informovat:

ŠPP (ŠMP, VP, speciální pedagog), PPP, SVP, OSPOD, PČR

Rodiče poškozeného vždy ihned, rodičům zloděje rovněž vždy, nicméně mělo by tomu předcházet precizní zjištění příčin. Celá řada dětí krade proto, že je někdo krást poslal a oni z něj mají strach. Není to sice o nic menší krádež, ale je to informace, kterou by rodič měl vědět také.

PČR v případě, kdy je škoda nikoliv nepatrná, nikdo nejeví snahu o nápravu a škola není vlastními silami schopná domoci se takové nápravy. Musí se jednat o úmyslné zcizení, poškození nebo zničení věci. Hlásíte také tehdy, jestliže o to žádá poškozený nebo poškozená nebo jejich zákonní zástupci. Důležité upozornění - Škola a školské zařízení není orgán činný v trestním řízení, takže nemůže nic vyšetřovat. Pokusy o „vyšetřování“ ze strany školy, mohou nenapravitelně ovlivnit další vyšetřování PČR.

OSPOD v případech, kdy se jedná o opakované jednání a výchovná a další opatření, která zvolila škola, neměla žádný účinek.

7. VANDALISMUS

Vandalismus ve školním prostředí se projevuje ničením školního majetku nebo jeho poškozováním a ničením majetku ostatních žáků a žákyň, případně dalších členů školní komunity.

Jedná se, buď o významné útoky na věci, které mají za následek jejich úplné zničení (ulomené části nábytku, prokopnuté dveře, utržené vodovodní kohoutky, utrhané hadice od hasicích přístrojů, zničené školní pomůcky, učebnice části oblečení), nebo významné poškození (čmáranice a nápisy na zdech nebo školním nábytku, popsané a polité učebnice, oloupané nejrůznější rohy, nalepený toaletní papír na stropě apod.)

Doporučené postupy:

1. Podmínky zacházení se školním majetkem zakotvit do školního řádu a to včetně sankcí, které škola použije v případě, že se někdo dopustí úmyslného ničení majetku. Náhrada škody není sankce, ale samozřejmost. Předpokladem je současně písemné stvrzení zákonnými zástupci žáka o seznámení se školním řádem.
2. Náhradu úmyslně způsobené škody důsledně vymáhejte po tom, kdo ji způsobil. U nezletilých potom po jejich zákonném zástupci.
3. Opakovaně s žáky a žákyněmi komunikujte na téma ochrana majetku a zacházení s cizím majetkem.
4. Jestli žák nebo žákyně, kteří škodu způsobili, nejeví ochotu k její nápravě, případně je škoda takového rozsahu, že věc nelze svépomocně opravit, vyrozumívejte o tomto chování zákonné zástupce žáků a žákyň a dohodněte s nimi způsob náhrady škody.
5. Jestliže se jedná o škodu většího rozsahu a ten, kdo ji způsobil, není ochotný škodu nahradit, vyrozumívejte PČR a oznamte podezření na spáchání přestupku proti majetku, případně trestného činu majetkové povahy.
6. U škod, které se dají nahradit tak, že je opraví sám žák nebo žákyně, preferujte tento způsob náhrady škody.
7. O způsobené škodě proveďte záznam, ze kterého budou jasně vyplývat všechny důležité skutečnosti: kdo – co – kdy – kde – jak – proč – čím ...
8. Snažte se vždy dobrat příčiny takového jednání a s ní následně pracovat.

Jak postupovat v případě krádeže? Informovat:

V případě, že se práce s příčinou vymyká vašim možnostem nebo pro ni nemáte zákonné opodstatnění, hledejte na vás navazující instituci nebo organizaci, která s příčinou pracovat může a umí a zprostředkujte kontakt mezi ní a žákem nebo žákyní, kteří se vandalismu dopustili. / např. PPP, SVP/

Rodičům v případě, kdy způsobená škoda je nepatrná nebo malá (dle platného trestního zákoníku činí výše škody nikoliv nepatrné 5.000,- Kč), je třeba věc oznámit rodičům tehdy, jestliže dítě věc poškodilo úmyslně a nejeví žádnou snahu o nápravu. V případě škod většího rozsahu nebo škod na majetku někoho třetího (spolužák, cizí osoby v průběhu školní exkurze atd.) oznamuje rodičům vždy.

PČR v případě, kdy je škoda nikoliv nepatrná, nikdo nejeví snahu o nápravu a škola není vlastními silami schopná domoci se takové nápravy. Musí se jednat o úmyslné poškození nebo zničení věci. Hlásíte také tehdy, jestliže o to žádá poškozený nebo poškozená nebo jejich zákonní zástupci.

OSPOD v případech, kdy se jedná o opakované jednání a výchovná a další opatření, která zvolila škola, neměla žádný účinek.

8. KRIZOVÉ SITUACE SPOJENÉ S NÁSILÍM

Krizové situace spojené s násilím ve školním prostředí zahrnují zejména rizikové chování, které je vyvoláno krizovou situací, která přichází z:

1. **vnitřního prostředí** - řešení konfliktů neadekvátním způsobem, zejména šikana, kyberšikana, vandalismus a další, útok na školu ze strany dětí/žáků/studentů (dále jen žáci), případně ze strany pedagogů.
2. **vnějšího prostředí** - řešení konfliktů neadekvátním způsobem, násilí způsobené osobou, která navštívila školu - obvykle rodič/rodiče žáka, násilí způsobenému osobou/osobami, která vnikla do školy nebo jejího okolí a ohrožuje školu násilím nebo jinými prostředky, které mohou ohrozit žáky, pedagogy a další pracovníky školy.

Prevence:

Je třeba zajistit především bezpečné prostředí pro žáky, pedagogy a ostatní zaměstnance v budově školy, k čemuž napomáhají:

a) Prostorová a organizačně technická opatření:

- Škola využívá pro vstup žáků, zaměstnanců a cizích osob (návštěv, kontrol,...) pouze jeden vchod, který je zabezpečen proti vniknutí cizích osob a vstup do něj je kontrolován, ostatní možné vstupy do budov jsou zabezpečeny (nebrání však bezpečnému úniku osob v případě požáru).
- Škola má uzamykatelné vstupy do budov i dalších prostor v areálu školy (např. školní zahrady, apod.), má zabezpečená okna a dveře proti volnému vniknutí osob.
- Škola vpouští cizí osoby do prostor školy až po ověření účelu jejich vstupu do budovy (doprovod žáka, návštěva pedagoga či ředitele školy, apod.).
- Škola zamezuje nepovolaným osobám přístup do dalších prostor, budov i areálu školy, které nejsou určeny pro poskytování vzdělávání (např. sklepy, půdy, sklady, kotelny, apod.), s výjimkou specifických, zvláště provozních případů (revize, kontroly, prohlídky, stavební úpravy, apod.).

b) Personální opatření

- Škola zajišťuje průběžný dohled nad žáky ve všech prostorách, a to od okamžiku vstupu do prostor školy po celý průběh výchovně-vzdělávacího procesu i po jeho ukončení až po dobu opuštění budovy či areálu školy.
- Škola má zajištěnu vzájemnou zastupitelnost pedagogických či nepedagogických pracovníků vykonávajících dohled nad žáky.
- Škola zajišťuje dohled nad žáky i při akcích souvisejících se vzděláváním, které jsou realizovány mimo školu.
- Škola v případě avízovaného nebezpečí využívá možnosti posílení ostrahy budovy městskou či státní policií.

c) Vnitřní předpisy, dokumentace školy

- Škola seznamuje žáky a zaměstnance s ustanoveními předpisů a pokynů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví, včetně pojmenování nebezpečí, rizik možného ohrožení života a zdraví, pokud se vztahují k příslušné činnosti, akci nebo pracovišti a průběžně také s ustanoveními školního nebo vnitřního řádu, řádů dílen, laboratoří, odborných pracoven, sportovních zařízení, tělocvičen, hřišť apod. Škola má popsány a uplatňuje účelné způsoby chování v situacích ohrožujících zdraví, má stanovena zvláštní pravidla při některých činnostech – tělesné výchově, plavání, lyžařském výcviku, soutěžích, přehlídkách, výletech, škole v přírodě, zahraničních výjezdech, apod.
- Škola spolupracuje se složkami integrovaného záchranného systému a s orgány místní správy.
- Škola má v dokumentaci upraveny i další zvláštní povinnosti zaměstnanců, např. povinnosti a postupy při zajišťování dohledu, povinnost informovat zaměstnavatele o vzniku mimořádných událostí, povinnost důsledně dbát na účinnost technických a jiných prostředků chránících bezpečnost budov, povinnost seznamovat zaměstnance a žáky školy s opatřeními zajišťujícími bezpečnost a ochranu zdraví (na začátku školního roku, průběžné opakování dle vyhodnocených rizik, povinnost provedení záznamu o poučení).

Škola při eliminaci bezpečnostních rizik spolupracuje se zřizovatelem, se zákonnými zástupci žáků, policií, složkami integrovaného záchranného systému a se školskou radou.

V případě vniknutí do prostor školy a napadením ozbrojeným útočníkem je škola povinna zajistit bezpečnost žáků a zaměstnanců školy.

Doporučené postupy:

1. Předcházení vzniku rizikové situace

Úspěšnost školy v předcházení vzniku a rozvoje krizové situace z velké míry souvisí s tím, jak kvalitně jsou nastavená pravidla fungování denního chodu školy, pravidla pro vnitřní i vnější komunikaci, znalost zákonného rámce a průběžný monitoring. Velký vliv na úspěšnost prevence má míra součinnosti a participace jednotlivých zaměstnanců, rodičů a žáků samých na výše uvedeném (viz. www.spolecnekbezpeci.cz).

Škola by měla mít zpracovaný bezpečnostní plán (Minimální standard bezpečnosti), který identifikuje konkrétní možné předvídatelné rizikové jevy, identifikuje místa ve škole, se kterými může být riziko spojeno, stanovuje cíle, odpovědnosti a nástroje určené k prevenci vzniku rizikového jevu.

2. Včasná identifikace příznaků rizikové situace

Postupy monitoringu žáků a osob pohybujících se ve škole, monitoring rizikových míst a situací ve vztahu ke stanoveným rizikovým jevům a způsoby varování.

Pracovníci školy by měli vědět, jaká je jejich odpovědnost ve včasné identifikaci hrozící krizové situace, jaké mohou pozorovat příznaky, jak je mohou zjišťovat, a co v případě jejich identifikace mají dělat. Žáci, studenti a rodiče jsou vedeni k postupům oznamování podezření na hrozící rizikovou situaci ve škole.

3. Postup při ohrožení školy rizikovou situací

Školy mají pro zachování bezpečného prostředí ve škole zpracovaný krizový plán pro případ ohrožení školy, tj. pro případ, že se rizika identifikovaná v bezpečnostním plánu naplní. Krizový plán zahrnuje informovanost všech pracovníků školy a jejich žáků, informovanost rodičů a propojení se záchranným systémem v regionu.

Krizový plán zahrnuje organizační informace pro případ ohrožení:

- Vedení kontaktních informací na rodinné příslušníky žáků a zaměstnanců školy.
- Vytyčení „společného místa setkání“ pro učitelský sbor, žáky, rodiče a tvorba plánu pro přesun větších skupin lidí na toto místo.
- Procedury pro zrušení či přerušování vyučování, či užití školní budovy jako krytu.
- Určení alternativních způsobů přesunu žáků domů.
- Pohotovostní komunikační systém pro varování a informování učitelů.
- Krizový předpis různých odpovědností pro jednotlivé učitele.
- Plán pro svolání učitelů a poskytnutí faktických informací.
- Instrukce pro zvládnutí pořádku ve třídě během vyhlášení krizové situace.
- Ustanovení komunikačních kanálů pro možnost nahlášení nebezpečné situace.
- Přehled telefonních kontaktů učitelů, podpůrného personálu, pomocných sil, správce budovy, kuchařů, atd.
- Přehled zaměstnanců s výcvikem v poskytování první pomoci.
- Stanovení pohotovostních komunikačních linek pro přivolání zdravotnické pomoci.
- Plány a způsoby informování rodičů.
- Poskytování informací rodičům o postupech při pomoci dětem, které prošly krizovou situací.
- Stanovený postup pro zaměstnance v poskytování informací médiím v situaci krize.
- Stanovení způsobů upozornění policie na pohotovostní situaci ve škole.
- Plán pro zajištění snadného vjezdu/vstupu zdravotníka/policisty na místo krize.
- Plán pro zajištění krizové intervence.

Krizový plán podléhá ze strany školy pravidelné revizi a aktualizaci. S obsahy a postupy v krizovém plánu musejí být pravidelně seznamováni všichni, kterých se to týká. U postupů, jejichž povaha to vyžaduje, je třeba realizovat také praktický výcvik. (např. výcvik pracovníků školy v poskytnutí první pomoci; výcvik pracovníků školy a žáků v oznamování rizikových příznaků, přenosu informací mezi pedagogy, ostatními zaměstnanci školy, žáky, shromažďování, evakuace, apod.).

4. Následná intervence

Následný plán intervence pro žáky, pedagogy a případně i pro rodiče, pokud se škola stala objektem násilného chování, zahrnuje např. způsoby periodického monitorování a kontakt s postiženými násilnou situací a sledování vlivu krize na další vývoj osob a událostí, plán pro krátkodobou i dlouhodobou externí psychologickou podporu pro zaměstnance školy, žáky, kterých se situace dotkla, způsoby zajištění pokračování výuky, zakomponování preventivních prvků do výuky apod.

Význam těchto následných postupů spočívá především v prevenci rozšíření např. sebevražedných nebo násilných sklonů, v prevenci rozvinutí posttraumatické stresové poruchy, úzkostných poruch, rizikového chování apod., a zejména pak ve znovunastolení pocitu bezpečí a důvěry ke škole. Součástí následného plánu je také vyhodnocení bezpečnostního a krizového plánu a jejich aktualizace na základě zkušenosti.

Pro všechna pravidla školy platí, že:

1. stěžejní pravidla jsou zanesena v písemných dokumentech školy,
2. rozsah dokumentů je zapamatovatelný a stručný,
3. pravidla jsou formulována srozumitelně a jednoznačně,
4. pravidla zahrnují vždy popis jevu, cíl, nástroje dosažení cíle a určení odpovědností,
5. stanovená bezpečnostní opatření zahrnují otázku jak fyzického tak psychologického bezpečí a směřují k rozvoji obou těchto komponent,
6. podléhají ze strany školy pravidelné aktualizaci a revizi,
7. o pravidlech jsou informováni všichni, kterých se to týká, v postupech, jejichž povaha to vyžaduje, jsou žáci nebo zaměstnanci vyškoleni.

Součástí bezpečnostních a krizových plánů by mělo být stanovení postupů informovanosti všech relevantních osob a subjektů v závislosti na rozsahu a typu krizové situace před/při/po incidentu ve škole. Mezi relevantní osoby a subjekty mohou dle typu krizové situace patřit: pracovníci školy, žáci, rodiče, bezpečnostní složky, zdravotnická pomoc, externí síť vytvořená za účelem řešení krizové situace (např. psychologů a subjektů poskytujících psychologickou pomoc/krizovou intervenci/preventivní programy pro práci s jednotlivci, skupinami, třídou, pedagogickým sborem apod.), pracovníci orgánů sociálně právní ochrany dětí.

Zbraň je nalezena v prostorách školy:

Pracovník školy (pedagogický i nepedagogický), který nalezne v prostorách školy zbraň,

nalezenou zbraň uloží u vedení školy pro případ usvědčujícího důkazu. Zpracuje stručný záznam o události.

Žák vstoupí do prostor školy se zbraní:

Při vstupu žáka do budovy školy se zbraní (bez aktivního užití zbraně) pracovník školy (pedagogický i nepedagogický), který zjistí tuto událost, postupuje následovně:

Zbraň zajistí. O nález zbraně neprodleně informuje vedení školy. Nalezenou zbraň uloží u vedení školy pro případ usvědčujícího důkazu. Zpracuje stručný záznam o události s vyjádřením žáka, u kterého byla zbraň nalezena (datum, místo a čas nález a jméno žáka). Zápis podepíše i žák, u kterého byla zbraň nalezena. V případě, že žák podepsat odmítá, uvede pedagogický pracovník tuto skutečnost do zápisu. Zápisu a rozhovoru je přítomen ředitelka školy nebo její zástupkyně. Záznam založí ŠMP do své agendy. Ředitelka školy nebo její zástupkyně informuje zákonné zástupce žáka, případně PČR a OSPOD.

Napadení žáka / žáků či zaměstnanců školy ozbrojeným útočníkem:

Při napadení žáků či zaměstnanců školy ozbrojeným útočníkem pracovník školy, který zjistí tuto událost, postupuje následovně:

Zajistí bezpečnost pro žáky. Pracovník školy se žáky uteče s dosahu útočníka. Společně se uzamknou v nejbližší možné místnosti. Za dveřmi je postavena barikáda (stoly židle, skříně,...)

Jsou staženy žaluzie. Pracovník školy se pokusí co nejvíce zklidnit všechny osoby v místnosti. Jsou vypnuty či ztlumeny mobilní telefony. Všechny osoby v místnosti, pokud to jejich zdravotní stav dovolí, si lehnou na zem, aby byly co nejméně zranitelní případnou střelbou skrz dveře. Nikdo nereaguje na osoby za dveřmi! Útočník se může vydávat za zraněného a vystrašeného studenta, ale i za policistu. V případě, že byly provedeny všechny výše popsané kroky a útočník i přesto pronikl do místnosti, je třeba udělat cokoli pro ochranu všech.

Neprodleně informuje vedení školy, kterému předá co nejvíce známých informací (místo pohybu a počet útočníků, čím jsou ozbrojeni, apod.)

V případě evakuace žáků z prostor školní budovy je společným místem setkání žáků, pedagogů a rodičů budova Městyse Libštát.

Pro případ alternativních způsobů přesunu žáků domů je povinností třídních učitelů vést důsledně agendu třídního učitele s aktuálními kontakty na zákonné zástupce.

Vedení školy zajistí předání informací o krizové situaci rodičům.

V případě vzniku krizových situací má právo poskytovat případné informace médiím pouze vedení školy.

AMOK – útok tzv. aktivního střelce, je náhlý útok jedince(ů), který za použití zbraní sleduje jediný cíl – usmrtit či zranit co nejvíce osob ve svém okolí. Nejčastějšími útočníky ve školách jsou současní nebo bývalí studenti. Pedagogický sbor byl informován, jaké jsou náznaky výskytu možného útočníka.

Budoucí útočníci se většinou chtějí pochlubit a najít sympatizanty ve svém okolí.

Ve virtuálním prostředí, nejčastěji na internetu, zveřejňují své násilnické názory, fotografie zbraní, své „umělecké“ výtvary, které jsou plné násilí, krve a smrti. Části i pokládají „řečnické“ otázky typu Jaké by to asi bylo, kdybych někoho zabil? apod. Tyto signály bychom neměli zlehčovat, ale raději se svým podezřením někomu svěřit (rodičům, kamarádům, blízkému učiteli, psychologovi apod.) – nejde o žalování, může jít o život!!!

Jak zareagovat v případě útoku?

- **UTÍKEJ** – Dostaňte se do bezpečí, utečte z dosahu útočníka (zapomeňte na nácvik evakuace při požáru!!!). Nevracejte se pro věci!
- **SCHOVEJ SE/ZAMKNI SE** – Když nemůžete utéct, schovejte se do nějaké místnosti a v té se uzamkněte a zabarikádujte (když nemáte klíč, můžete udělat barikádu ze stolů, židlí a skříní; na stůl, který přisunete až ke dveřím, můžete naskládat učebnice tak, aby zabránily stlačení kliky). Zatáhněte žaluzie, lehněte si na zem, abyste byli co nejméně zranitelní případnou střelbou skrz dveře. Buďte co nejvíce potichu, pokuste se všechny zklidnit, ztlumte mobilní telefony.
- Nikomu neotvírejte, s nikým nemluvte přes dveře (útočník se může vydávat za zraněného kamaráda, záchranáře apod.), útočníka neprovokujte a nesnažte se být za hrdinu.
- **VARUJ** – Pokud můžete, oznamte na tísňovou linku, kde jste a co se tam děje.
- **BRAŇ SE** – V případě, že jste učinili všechny výše popsané kroky a útočník se i přesto k vám dostal, udělejte vše pro vaši ochranu.

KDYŽ SE STANE NEŠTĚSTÍ

Když se ve škole stane:

- žáku anebo pracovníku školy, že utrpí anebo způsobí těžké zranění, smrt či zážitek ohrožení života anebo zdraví (úraz, nemoc, sebevražda, vražda)
- žáku anebo pracovníku školy, že trpí těžkou nemocí anebo následky úrazu
- žáku anebo pracovníku školy, že jejich spolužák anebo kolega je pohřešovaný anebo nezvěstný

Když se mimo školu stane:

- žáku (včetně jeho rodiny, kamarádů, sourozenců) anebo pracovníkům školy (včetně jeho rodiny a blízkých), že utrpí anebo způsobí těžké zranění, smrt či zážitek ohrožení života anebo
- zdraví (úraz, nemoc, sebevražda, vražda)
- žáku anebo pracovníku školy, že někdo z jejich rodiny nebo blízkých trpí těžkou nemocí nebo
- následky úrazu
- žáku anebo pracovníku školy, že někdo z jejich rodiny anebo blízkých je nezvěstný

Co můžeme čekat hned a do tří dnů po nešťastné události

- tlak, šíření fám, pocity viny a solidarity, emočně vypjatá atmosféra

Co je třeba hned a do tří dnů po nešťastné události

- poskytneme první pomoc, zajistíme bezpečí, zajistíme „místo události“
- sbíráme informace a získáme kontakty
- umožníme prostor pro práci záchranné službě a policii, nikdo nemusí vypovídat hned
- musíme počítat se spontánním předáváním informací, se zájmem příbuzných a médií
- mějme náskok
- informujme zřizovatele
- operační tým – vedení školy, VP, ŠMP, TU, psycholog, zástupce rodičů
- svolat vedení školy, informování pedagogického sboru (dohoda postupu, povzbuzení učitelů i žáků), pietní místo a rituály
- tiskový mluvčí, místo pro interní informace, systém informování
- kontakt zasažené rodiny, podání zprávy, osobní účast, vždy ředitel, opakovaná setkání
- postoj pro účast na pohřbu, zpráva o úmrtí
- ve hře je pověst školy, strach a vina, vyhledání právní pomoci, lidsky a zavčas se omluvme
- zasaženými jsme všichni, vzájemná pomoc, kontaktujeme externí spolupracovníky
- uznejme emoce, myslíme na viníky, podpořme úplně všechny zúčastněné
- o všem dělejme zápisy, snažme se o řád

Co můžeme očekávat od tří dnů do šesti týdnů po nešťastné události

- potřeby lidí se začnou lišit, objeví se dilemata a hodnotové konflikty, bude se hledat viník, nezavděláme se všem

Co je třeba dělat od tří dnů do šesti týdnů od nešťastné události

- stanovení priorit, komunikace dovnitř i ven, spolupráce s vnějšími oporami – vyvěsme kontakty na pracoviště telefonické krizové intervence, dávejme je opakovaně žákům
- stále se domlouváme, operativní schůzky, počítejme se stálým zájmem médií
- myslíme na pomoc pro sourozence, pro rodinu
- nezapomínáme na rituály
- užitečné uzavřít toto období vyhodnocením

Co můžeme očekávat od šesti týdnů do roka a déle po nešťastné události

- zasažení jsou stále zasaženými, pomoc lidí s podobnou zkušeností, řada věcí trvá mnohem déle, než jsme mysleli, důležitost prvního výročí události
- staneme se citlivějšími vůči neštěstí i štěstí

Co je třeba dělat od šesti týdnů do roka a déle po nešťastné události

- dlouhodobé doznívání události, dlouhodobý kontakt s rodinou
- spolupráce s policií, soudy, médii
- život s vinou, trestem, pokáním, odpouštěním
- vyladíme kroky školy podle situace zasažených
- sledujeme děti po celý rok od události – musí mít možnost za někým přijít a svěřit se, podobně i pracovníci školy
- neštěstí může rozdělovat
- povzbuzujeme začleňování události do běžného života, vzpomínáme a ukončujeme
- vyhodnocení – co dělat, aby se situace neopakovala
- učme se pomáhat

9. PORUCHY PŘÍJMU POTRAVY (mentální anorexie a bulimie)

Mentální anorexie je porucha charakterizovaná zejména úmyslným snižováním tělesné hmotnosti.

Mentální bulimie je porucha charakterizovaná zejména opakujícími se záchvaty přejídání, spojenými s přehnanou kontrolou tělesné hmotnosti.

Prevence:

Všeobecná prevence: výchova k přiměřenosti a umírněnosti v postojích, důraz na nebezpečí jednostranných nebo extrémních postojů ve výživě, životním stylu, ve sportu.

Vhodná je včasná intervence u rizikových jedinců (rychle zhubnul, zvrací s jakoukoli argumentací...), interaktivní programy, rozvoj všeobecných aktivit, zájmů. U běžné populace spíše se zaměřit na předcházení nevhodných redukčních diet a prostředků na zhubnutí (důraz ne na nebezpečnost, ale na neúčinnost). Předcházet šikaně pro vzhled, oblečení, tělesný výkon, to, co jí nebo pije. Rozšířit nabídku vhodných, konkrétních materiálů (svépomocné příručky jak zvládat anorexii, bulimii) pro nemocné a jejich rodinné příslušníky.

Informovat: pediatra, rodiče vždy, když dítě výrazněji zhubne, opakovaně bylo přistiženo, že zvrací (stačí informace od vrstevníků), sebepoškozuje se.

10. SEBEPOŠKOZOVÁNÍ

Sebepoškozování (automutilace, selfharm) je komplexní autoagresivní chování, které na rozdíl od sebevraždy nemá fatální následky a které lze nejlépe chápat jako nezralou, maladaptivní odpověď na akutní anebo chronický stres, nezvladatelné emoce či myšlenkové pochody.

Doporučené postupy:

- (1) Posoudit aktuální riziko závažného sebepoškození a v případě jeho přítomnosti odeslat dítě, event. i proti vůli rodičů, do spádového psychiatrického zařízení.
- (2) Kontaktovat rodinu, systematická dlouhodobá spolupráce s rodinou.
- (3) Předat dítě školnímu psychologovi. Pokud škola nedisponuje školním psychologem, lze samozřejmě využít služeb psychologa pedagogicko-psychologické poradny.
- (4) Motivovat dítě a rodinu k návštěvě specialisty – krizové centrum, psychologická či psychiatrická ambulance.
- (5) Stanovit jasné hranice a pravidla na půdě školy.
- (6) Ideální přístup je takový, ve kterém je SP tolerováno, ale vede ke konkrétním důsledkům – například lze zavést pravidlo, že žák může za učitelem přijít kdykoliv, když pociťuje nutkání poškodit se, ale učitel se mu nebude věnovat, pokud se poškodí (za podmínky, že jiný dospělý, učitel či rodič zvládne akutní situaci s eventuálním ošetřením či zabráněním dalším následkům).

Informovat:

Ohlašovací povinnost se netýká přímo sebepoškozování, ale doprovodných problémů často SP doprovázejících – šikany, sexuálního zneužívání, zanedbávání péče, týrání dítěte (syndrom CAN) atd. – viz další kapitoly

Povinnosti hlášení podléhá navádění dětí k sebepoškození/sebevraždě (skupina poškozujících se, kyberšikana).

V případě přímého rizika vážného zranění nebo smrti následkem sebepoškození je namístě okamžitá, i nedobrovolná hospitalizace na psychiatrii – při odmítání hospitalizace bývá nutná asistence PČR.

11. SYNDROM CAN (syndrom týraného dítěte)

Jde o jakoukoliv formu týrání, zneužívání a zanedbávání dětí, která je pro naši společnost nepřijatelná.

Příznaky:

Změny v chování dítěte

- celková stísněnost a nezájem o dění kolem
- zvýšená opatrnost v kontaktu s dospělými
- úzkost a vyděšené reakce v přítomnosti konkrétních dospělých osob nebo v situaci, kdy je dítě s dospělým samo
- vyhýbání se školním a mimoškolním aktivitám
- nápadně lhostejné postoje, výroky typu „mně je to jedno“
- agresivní napadání a šikanování vrstevníků
- zvýšená citová dráždivost a agresivní projevy na sebemenší podněty
- potíže se soustředěním a zhoršení prospěchu ve škole
- váhání s odchodem domů po vyučování
- neomluvené absence ve škole
- odmítání jídla nebo přejídání
- sebepoškozování
- útěky z domova

Známky na těle dítěte

- opakovaná zranění včetně zlomenin
- modřiny
- řezné rány
- otoky částí těla, například rtů, tváří, zápěstí
- stopy po svazování
- otisky různých předmětů na těle
- natrhnutí ucha
- otisky dlaně a prstů
- stopy po opaření nebo popálení cigaretou

FYZICKÉ (TĚLESNÉ) TÝRÁNÍ a jeho rozpoznání:

a) aktivní (bití a jiné agresivní formy napadání dítěte)

b) pasivní

Některé známky zanedbávání:

- trvalý hlad
- podvýživa
- chudá slovní zásoba
- špatná hygiena
- zkažené zuby a časté záněty dásní
- dítě není očkováno proti nemocím
- nevhodné oblečení vzhledem k počasí
- nedostatek dohledu – dítě je večer doma samo, venku pobývá dlouho do tmy a bez dozoru
- vyčerpání, přepracovanost
- s dítětem se nikdo neučí, nezajímá se o jeho školní povinnosti
- vyhození z domova

Některé projevy zanedbávaného dítěte:

- má chudé nebo velmi špatné vztahy s rodiči
- touží po citu a pozornosti jakéhokoliv dospělého (nedělá rozdíly mezi blízkými a cizími lidmi, vrhá se k cizím dospělým, odešlo by s nimi)
- je neobvykle unavené až apatické, někdy naopak nezvládnutelné

- všechno jí hltavě a hladově
- chodí za školu nebo do ní chodí pozdě
- má potíže s učením
- zdráhá se odcházet domů
- houpá se, cucá věci nebo prsty, kýve hlavou
- žebra o jídlo, peníze nebo jiné věci

Doporučené postupy:

Školy jsou spolu se zdravotnickými zařízeními těmi subjekty, které případy týrání, zneužívání či zanedbávání dítěte oznamují příslušným úřadům nejčastěji. Pedagogové jsou navíc od lékařů ještě v užším průběžném kontaktu s dětmi.

Učitelé jsou hned po rodičích dítěti nejbližší. A pokud pedagog vyučuje dítě, které je pravděpodobně týráno, může sehrát klíčovou roli při zamezení dalšímu týrání – může mu pomoci zbavit ho dalšího fyzického nebo psychického týrání a může mu dokonce někdy zachránit i život.

Náhlé změny jako alarm

Prvním, co musí učitel udělat, aby mohl týranému dítěti pomoci, je vůbec všimnout si a odhalit to, že dítě nese nějaké stopy týrání. Jde jednak o změny chování žáka, jednak o fyzické známky vypovídající o násilném zacházení s dítětem.

Jedním z nejčastějších signálů ukazujících na možné týrání doma je náhlé podstatné zhoršení prospěchu žáka. Dítěti začne být úplně jedno, zda dostane dobrou, nebo špatnou známku. Z veselého dítěte se často stane úzkostný žák, který je neprůbojný. Může mít zároveň nejrůznější problémy ve vztazích se spolužáky – dítě, které bylo dříve kamarádké, se začne najednou ostatních stranit, nebo se může naopak začít chovat vůči nim agresivně. U žáka se mohou projevit také nejrůznější poruchy v pravidelných návycích – spaní (do školy chodí pozdě) nebo stravování (při obědě opakovaně nedojídá) .

Pokud jde o tělesné známky, zvláště učitel tělocviku má jedinečnou možnost všimnout si různých modřin, odřenin či nezvyklé únavy či apatie žáka.

Zvláštní kategorií jsou méně viditelné, a zároveň o to citlivější signály, které nicméně učitel může zaregistrovat. Jejich skutečná diagnostika je však již věcí odborníka. Jde například o potíže při sezení v lavici, které mohou ukazovat na poruchy zažívání nebo třeba na krev v moči.

Rozhovor s žákem je klíčový

Když učitel po zpozorování neklamných známek vzbuzujících podezření na syndrom týraného dítěte dojde k závěru, že dítěti je potřeba pomoci, měl by se vždy nejdříve pokusit navázat s žákem osobní kontakt. Nejlepší je, když se ho někde v soukromí dotáže na to, proč má například na těle modřiny nebo třeba proč v posledním době odchází ze školy jako poslední, zatímco dříve byl naopak mezi prvními, kdo pospíchali domů.

Situaci prvního kontaktu mezi učitelem a žákem samozřejmě vždy zjednodušuje to, pokud vztahy mezi nimi nejsou jen striktně formální. Takovouto atmosféru lze ještě umocnit tím, že učitel nabídne žákovi nějaké pohoštění, uvaří čaj a rozhovor vede nejdříve ze široka – nedoporučuje se při takovémto osobním rozhovoru věnovat se problému okamžitě.

Předpokládá se, že rozhovor povede většinou TU. Nic by však nemělo bránit tomu, aby ho vedl i jiný učitel, který má z nějakých důvodů s dětmi méně formální vztahy, třeba tělocvikář nebo učitel předmětu, jenž má žák obzvlášť rád a je tedy pravděpodobné, že dobře vychází i s tím, kdo ho vyučuje.

Když je dítě nedůvěřivé

Je prakticky nemožné stanovit přesnou hranici toho, kdy by měl učitel již ustoupit z role prvního kontaktu ve věci týraného dítěte a o problému informovat další instituce. Každý případ je individuální.

Především v situaci, kdy se učitel nedaří navázat komunikaci s žákem, je dobré obrátit se na pedagogicko-psychologickou poradnu.

Jednou z možností je, že učitel žákovi, který se nechce se svým problémem svěřit, doporučí, aby se obrátil na Linku bezpečí. Dítě si může o svém problému po telefonu popovídat anonymně a záleží jen na něm, zda se během rozhovoru stane důvěřivějším a sdělí na sebe kontakt. A pokud se ani odborníkovi na pomyslném druhém konci telefonního drátu nepodaří dítě přimět k identifikaci, snaží se ho ještě přesvědčit, aby se obrátilo na kohokoliv, komu důvěřuje.

Neměli bychom také zapomínat na ostatní žáky, mezi nimiž se týrané dítě ve škole pohybuje. Učitel by se proto měl také obrátit na jeho spolužáky nebo sourozence a zeptat se jich, zda o příčině jeho problémů nevědí něco bližšího.

Vystoupení týraného dítěte z anonymity je to nejtěžší, co po něm můžeme chtít. Nepochybně to souvisí s faktem, že má totiž mluvit o tom, jak mu ubližují jeho nejbližší.

Rodič může situaci ujasnit

Přestože je to právě rodič, nebo jiný zákonný zástupce, kdo je pravděpodobným původcem týrání, neznamená to, že by ho měla škola z celého procesu pomoci žákovi automaticky vyřadit. Pokud si učitel pozve do školy zákonného zástupce žáka, neočekává se, že by na ně měl hned udeřit s tím, aby mu vysvětlili, kdo u nich doma týrá jejich dítě.

Učitel by měl v první fázi po rodiči chtít, aby pouze okomentoval to, jak si vysvětluje problémy, které učitel u dítěte vypořádal. Může tak i zjistit, že skutečnou příčinou žákova neobvyklého chování je něco jiného než domácí týrání. Anebo může být zájem školy o osud žáka pro zákonného zástupce dostatečnou výstrahou k tomu, aby si uvědomil, že další ubližování dítěti bude mít pro něj vážné následky. Navíc učitel může z chování rodiče nepřímou poznat, zda v rodině k týrání nedochází. Rozumný rodič, nebo zákonný zástupce, který svěřenému dítěti nijak neubližuje, by měl naopak uvítat zájem školy, která se ho snaží upozornit na to, že jejich dítě má nějaký problém a je i ochotna mu při jeho řešení pomoci.

Pokud učitel od rodičů nic nezjistí, a dítě se chová i nadále nezvykle, jde o další důvod k zapojení odborníka.

Učitel se podle prvotních známek ukazujících na týrání může někdy nejdříve jen dohadovat, zda jde o situaci, kdy mu ubližují jeho blízcí, anebo se jedná o školní šikanu. Proto i rozhovor s rodiči může pedagogovi pomoci vyloučit jednu z těchto dvou možností.

Nakonec přímý kontakt učitele se zákonnými zástupci dítěte je také určitým, ale samozřejmě jen nepřímým indikátorem možného týrání – pedagog se na vlastní oči může přesvědčit, z jakého sociálního prostředí dítě pochází. Může pro něj jít o překvapení tím spíše, když rodiče jinak se školou nekomunikují, nechodí na třídní schůzky.

Na řadě je odborník

Je právem každého pedagoga, aby sám zvolil postup, který považuje v daném případě za nejlepší. Tehdy, když dítě samo přizná, že je týráno, nebo když si učitel jinak potvrdí, že bylo nějak fyzicky nebo psychicky poškozeno, měl by kontaktovat odborníky. Při zjištění nějaké zdravotní újmy se však nedoporučuje kontaktovat jen lékaře. Pediatr si totiž přeje, aby dítě přišlo v doprovodu rodiče. Také do pedagogicko-psychologické poradny by mělo dítě jít spolu se zákonným zástupcem. Pokud se však škole podaří domluvit se s poradnou na kontaktu bez účasti rodičů, je považováno toto porušení pravidel za přijatelné. Prioritou je pomoci dítěti za každou cenu.

- V případě, že má učitel podezření na týrání žáka, situace se nezlepšuje a komunikace s rodiči také k ničemu nevede, je nezbytné kontaktovat především OSPOD, a to podle spádové oblasti, kam škola v dané obci přináleží, tedy podle obcí s rozšířenou působností. Na těchto úřadech je veden registr problémových rodin a je tedy možné, že po avízu školy budou sociální pracovníci hned vědět, jaké problémy jsou s danou rodinou spojeny.
- Pozor na skutečnost o neoznámení trestného činu a nepřežáknání trestného činu - týrání svěřené osoby dle ustanovení § 198 trestního zákoníku spadá mezi trestné činy vyjmenované jak v nepřežáknání trestného činu (§ 367 TZ) tak v neoznámení trestného činu (§ 368 TZ). Tím, že nekontaktujeme-li orgány činné v trestním řízení, v případě, že už jsme se hodnověrným způsobem dozvěděli o týrání svěřené osoby, můžeme být sami pachatelé trestných činů nepřežáknání a neoznámení trestného činu.

Sexuální zneužívání – je každé nepřiměřené vystavení dítěte sexuálnímu činu nebo chování, které vede k uspokojování potřeb zneuživatele.

Pohlavní zneužívání je závažným trestným činem proti lidské důstojnosti, na který se vztahuje povinnost překazit jej (v souladu s trestním zákoníkem). Překazit znamená, že zabráníte páchání nebo dokončení takového jednání (oznámít orgánům činným v trestním řízení).

Dítě se mi svěřilo osobně

1. uvědomit si, že jde o velmi citlivou záležitost
2. seznámit s tím co nejužší okruh dalších osob
3. pokud se zneužívání dopouští rodič, není žádoucí informovat ho o tom, že se vám dítě svěřilo
4. komunikovat s dítětem – podrobnější vyšetřování nechat na psychologovi a policii
5. vhodně dítěti sdělit, že skutečnost musíte ohlásit na policii
6. ohlásit na policii
7. ocenit dítě, že za vámi přišlo a ujistit ho, že pro ně uděláte všechno, co je ve vašich silách
8. jestliže dítě nechce, abyste věc ohlásili, situaci konzultujte s odborníkem, ale od oznámení události vás to nesmí odradit

Zjistím to z nějaké školní ankety nebo otazníku

Dítě se vyjadřuje někdy v náznacích a nejasně, proto je velmi důležité porozumět tomu, co vám vlastně říká. V každém případě s ním navažte o přestávce nebo po vyučování rozhovor, ale tak, abyste nebudili nežádoucí pozornost. Jestliže vám dítě potvrdí vaši domněnku, postupuje jako výše. Nevyslychejte ho a nepodsouvejte mu své názory, nechejte ho volně vyprávět.

Dozvim se to od spolužáků nebo z jiných zdrojů

Nejprve přemýšlejte, jestli tomu nasvědčuje i vaše pozorování. Pokuste se s dítětem navázat rozhovor, ale do ničeho ho nenuťte. Prostředníkovi řekněte, že je důležité, aby za vámi přišlo zneužívané dítě samo. Nevyšetřujte a nijak nepátrejte. Jestliže si nejste jistí, oznamte věc orgánu sociálně-právní ochrany, který ji prošetří.

Dítě je obětí sexuálního napadení

Jestliže se stalo obětí napadení cestou do školy a útočníkem je neznámá osoba, potom urychleně vše oznamte policii, rodičům a orgánu sociálně-právní ochrany dítěte. Chovejte se pevně a jednoznačně a dítě neopouštějte až do příchodu rodičů.

Informovat:

školního metodika prevence, výchovného poradce, třídního učitele, školské poradenské zařízení, pediatra, orgán sociálně právní ochrany dítěte. Pokud má učitel jistotu, že byl spáchán trestný čin, má ze zákona povinnost obrátit se na orgány činné v trestním řízení, pokud má podezření, zákon určuje školskému zařízení za povinnost nahlásit tuto skutečnost obecnímu úřadu, tedy sociálnímu pracovníkovi z OSPOD.

Dozvim se – oznámím řediteli – kontaktujeme policii a orgán sociálně-právní ochrany dětí.

12. DOMÁCÍ NÁSILÍ

Domácí násilí je netypickou formou rizikového chování pro školní prostředí, navíc je složité ho přesně identifikovat a správně vyhodnotit míru a potřebu podpory z vnějšího prostředí. Násilí, které se odehrává v rodině, se může projevovat v chování žáka a může být jedním z důvodů dalších forem rizikového chování (např. záškoláctví, zneužívání návykových látek, sebepoškozování, násilné chování aj.). Má negativní vliv na harmonický vývoj dětí a mladistvých zejména v oblasti emocionální, vztahové, může ohrozit i zdravý tělesný vývoj.

Domácí násilí představuje obvykle fyzické, psychické, nebo sexuální násilí mezi blízkými osobami, k němuž dochází skrytě v soukromí.

Klíčové charakteristiky domácího násilí:

- Je opakované.
- Je neveřejné, probíhá v soukromí domácnosti.
- Eskaluje. Domácí násilí se stupňuje jak ve svých formách (od urážek a ponižování až k fyzickému násilí), tak i ve své hloubce (od první facky až po velice brutální napadání, jež může vést k ohrožení na životě).
- Role oběti a agresora jsou jasně rozdělené, nezaměňují se.
- Zcela zásadní pro identifikaci násilí je zneužívání moci a kontroly, která v oběti vzbuzuje strach.
- Pachatel bývá násilný většinou jen ke své oběti, nikoli navenek, mívá „dvojí tvář“. Okolí se může jevit sympatický. Pouze část pachatelů je agresivní i navenek.
- Pachatel považuje svoje chování za ospravedlnitelné, má pocit nároku na takové chování.
- K domácímu násilí dochází v cyklech: znamená to, že se střídají období vzrůstání napětí a násilí, období relativního klidu a opětovného narůstání tenze a opětovného násilí.
- Chování oběti je zaměřeno na zajištění přežití (např. minimalizace nebo snižování násilí, přebírání odpovědnosti za násilí, ochrana násilníka, setrvávání v násilném vztahu).

Prevence:

Posilování sebevědomí dítěte, schopnosti říci „ne“, podpoře funkčních sociálních vztahů aj.; zaměřit se zejména na rozvoj schopnosti řešit konfliktní situace nenásilným a bezpečným způsobem. Seznámení dětí s jejich právy a povinnostmi a to adekvátně jejich věku.

Děti na 1. stupni ZŠ by měly být seznámeny zejména s tím, že:

- domácí násilí má různé formy
- násilné chování v rodině není omluvitelné
- mýty týkající se domácího násilí (např. ženy si za to mohou samy; násilí se týká jen sociálně slabších vrstev; domácí násilí se týká jen minima rodina aj.) neplatí
- za násilí může ten, kdo jej koná, protože si sám volí, jak se bude chovat
- každý má právo rozhodovat o sobě samém
- každý má právo vyjádřit nesouhlas, pokud se mu nelíbí, co druhý dělá
- nikdo se nesmí dítěte dotýkat se sexuálním podtextem a ani jej k sexuálním praktikám nutit
- na koho se v rámci školy mohou obrátit se svými starostmi (školní psycholog, výchovný poradce apod.), jaké existují neziskové organizace apod.
- jak říci NE, stanovit si hranice a bránit se násilí (nikoli však fyzicky)

Na 2. stupni ZŠ je třeba vysvětlovat:

- jak vypadají zdravé a nezdravé vztahy
- hranice ve vztahu, co už je kontrola, slídění, násilí
- jaké jsou varovné signály začínajícího násilí
- proč si někdo nechá násilí líbit a nedokáže říci „Stop“
- co jsou to genderové stereotypy (např. muž musí být silný, chlap nebrečí...)
- jak se cítit bezpečně ve vztahu, na ulici i doma (prevence znásilnění)
- jak zvládat vztek
- co je stalking a v čem spočívá jeho nebezpečí
- zneužívání na sociálních sítích (jaké počínání ve virtuálním prostoru je trestným činem; jak minimalizovat riziko sledování na sociálních sítích).

Doporučené postupy:

Včasná identifikace domácího násilí v rodině žáka a studenta může vést k dřívější a efektivnější podpoře a intervenci pro děti a jejich rodiny. Škola tedy obvykle nemůže být tím, kdo primárně zasahuje do řešení situace v rodině. Učitelé ale musí vědět, jak v takových případech postupovat, aby jejich intervence násilí v rodině ještě více nevystupňovala.

Pedagog je však povinen jednat v okamžiku, kdy se mu například dítě svěří, či pokud zaznamená dlouhodobé nezpochybnitelné známky násilí páchaném na dítěti (podvýživa, modřiny aj.

Situaci nemůže řešit pedagog sám, ale vždy s dalšími odborníky. Vhodné je obrátit se na nejbližší středisko výchovné péče.

Pedagog by však (pokud ví, že dítě bylo obětí, svědkem násilí) měl toto zohlednit ve svém přístupu k dítěti a třídě jako celku – měl by se k dítěti chovat stejně jako k ostatním (zbytečně nelitovat apod.), ale zároveň by měl být opatrný ve svých výrociích a hodnoceniích, aby zbytečně dítěti neublížil.

Jak se vyvarovat chyb, pokud už s obětí hovoříte:

- Povzbud'te oběť, aby vyhledala pomoc v organizaciích pomáhajících obětem domácího násilí.
- V případě náhlé traumatické situace doporučte vyhledat krizové centrum, např. Riaps.
- Uklidněte oběť, že nebudete o situaci hovořit s agresorem.
- Sděl'te dospělé osobě (obvykle rodič neagresor), že ona musí ochránit své dítě před násilím.
- Jasně si vymezte, kdy už musíte situaci oznámit Oddělení sociálně právní ochrany dětí – podezření na týrání dítěte.

Pokud se dítě samo svěří učiteli, měl by mu učitel projevit důvěru, nebagatelizovat jeho sdělení, neobviňovat jej ze lži a podpořit jej. Měl by jej informovat o tom, že se na domácí násilí (splní-li skutkovou podstatu trestného činu) vztahuje ohlašovací povinnost a on musí jednat v souladu s ní.

Není úlohou učitele domácí násilí „diagnostikovat“, ani intervenovat v rodině. Rolí učitele je zprostředkovat dítěti potřebné informace a přizvat k řešení situace odborníky, kteří se dané problematice systematicky věnují.

Klad'te dítěti otevřené otázky, které umožňují, aby Vám svými slovy popsalo, co se stalo:

- Řekni mi, co se stalo...
- Co se stalo potom?
- Kde jsi přišel/a k této modřině?

Nepokládejte otázky, které:

- již obsahují domněnky, co se stalo nebo kdo to způsobil, např.: „Tu modřinu máš od toho, jak tě maminka uhodila?“
- opakuji, co Vám již dítě řeklo, např.: „Jsi si jistý, že to byl strýček Pavel?“ (dítě si pak může myslet, že mu nevěříte)
- se dotazují na to, proč se to stalo (dítě si pak často myslí, že je z násilí obviňujete)

Co by mělo v případném rozhovoru určitě zaznít?

- Násilí a to, co se doma odehrává, není vinou dítěte.
- Za násilí nemohou ani sourozenci.
- Za násilí je odpovědný ten, kdo jej vykonává.
- Je velmi dobře, že se rozhodlo o situaci někomu říci.
- Nikdo nemá právo se k někomu chovat násilně a to ani v rodině, ani když je silnější, ani když je to rodič.
- Násilí dítě nemůže zastavit samo, ale jen s pomocí okolí, proto je tak důležité, že se svěřilo.

Pokud se na pedagoga obrátí rodič – oběť domácího násilí, měl by jej pedagog odkázat na další odborníky, kteří se této problematice systematicky věnují

Informovat:

Pokud se ukáže, že je dítě obětí domácího násilí, které splňuje skutkovou podstatu trestného činu, je zaměstnanec školy povinen tuto skutečnost oznámit PČR a OSPOD.

13. RIZIKOVÉ SEXUÁLNÍ CHOVÁNÍ

Rizikové sexuální chování může negativně ovlivňovat jedince, který se ho dopouští, a to jak v čase, kdy se odehrává, tak i v budoucnosti. Následně se může projevit ve vývoji psychiky (např. posun hodnot, posílení manipulativních schopností, oploštělost emocionality), v psychologicko-sexuologické oblasti (např. psychosexuální nezralost, preference patologických sexuálních aktivit, upřednostňování virtuálního erotického materiálu před normálním lidským kontaktem, nejasná, resp. nevyhraněná sexuální orientace apod.), ve zdravotní (např. pohlavně přenosné nemoci včetně HIV/AIDS, narkomanie) a sociální oblasti (navazování neadekvátních sociálních vazeb, ztráta vztahů nebo nekvalitní vztahové vazby, problémy v rodině atd.). V širším slova smyslu se k rizikovému sexuálnímu chování pojí i další faktory, například asociální chování, agresivita, nadužívání alkoholu a drog.

Prevence:

Nejdůležitějším prvkem primární prevence je VZTAH. Učitel by měl a priori pracovat na vytváření dobrého vztahu s každým dítětem jednotlivě. Když si vytvoří k dítěti dobrý vztah a respektuje ho, je i dítě následně motivováno akceptovat to, co učitel říká. To je obzvlášť obtížné s problematickými dětmi v různých oblastech života, avšak právě tyto děti individuální přístup nejvíce potřebují.

V neúspěšném dítěti je potřeba podporovat sebevědomí a dopřát mu prostor pro zažití úspěchu, kdykoliv to jde (když ne ve vědomostních aktivitách, tak alespoň prostřednictvím zájmových činností).

Následně by se dítě mělo seznámit se základními sexuálními pojmy, mělo by dokázat rozeznat nebezpečí, mělo by znát svá práva a umět je chránit. Dobrá sexuální výchova rozvíjí a pomáhá utvářet nejen chování, ale i postoje a dovednosti dítěte, klade akcent na práva a důstojnost každého člověka. Tady je velmi důležitá informační role pedagoga.

Součástí účinné prevence má být také včasné poučení dítěte, na koho se může obrátit v případě nouze nebo ohrožení (policie, učitel, zdravotník atd.).

Chceme-li, aby se dítě dokázalo samo dostatečně bránit, a v rámci teoretické výuky ho také učíme, aby umělo říci NE, měli bychom to také respektovat v praktické rovině. Děti by měly mít naopak možnost projevit v přijatelné, slušné formě nesouhlas s učitelem nebo jiný názor, aniž by za to byly trestány.

Nejefektivnější diagnostickou a intervenční pomůckou zůstává MLUVENÍ (přičemž se nejedná o domlouvání, ale je to myšleno ve smyslu kvalitní komunikace). Trestáním dětí za drzost se nic nedozvíme, ani nepodpoříme proces změny v jejich jednání. Měli bychom dávat limity, určit jasná pravidla, ale zachovávat pochopení a možnost otevřené komunikace.

Ověřenými způsoby ve výchově jsou vyprávění (jde o umění mluvit v příbězích), vysvětlování (umět i zdánlivě složité jevy vysvětlit jednoduše), popis (k tomu je potřeba operovat dostatečným množstvím vědomostí) a předvádění (využití pohádek, praktické ukázky a propojování s ostatními předměty).

Doporučené postupy:

Zjištění sociálního klimatu ve třídě (buď použitím odborných metod k tomu určených, jako sociometrie, interaktivní programy a programy na rozvoj sociálních kompetencí, nebo v případě zkušeného pedagoga stačí i obyčejné pozorování a všímání si změn sociálního klimatu ve třídě) – popis, včasná intervence, besedy aj.

Základní strategií zůstává, že je potřeba **brát každé sdělení dítěte vážně**.

Informovat:

Dospělý je povinen chránit a **prosazovat nejlepší zájem dítěte**. Zjištěné násilí páchané na dítěti (i sexuální) je povinen ohlásit OSPOD nebo na PČR. Další možnost, jak anonymně ohlásit zjištěné násilí na dětech, nabízejí internetové stránky

<http://www.protikorupcni-linka.cz/cs/Obecna-temata/Nasili-na-detech/>.

14. HOMOFOBIE

Homofobie v nejširším slova smyslu zahrnuje postoje a chování vyjadřující nepřátelství vůči lidem s menšinovou sexuální orientací či pohlavní identitou, respektive vůči lidem, kteří vybočují z běžných genderových norem. V užším slova smyslu se jedná pouze o postoje a jednání negativně namířené vůči homosexuálním lidem.

Prevence:

Informování o sexuálních menšinách a výchově k toleranci; monitorování klimatu dětských kolektivů z hlediska kvality mezilidských vztahů a výskytu rizikového chování.

Doporučené postupy:

Pedagog by měl zastávat citlivý přístup k žákům a studentům, jejichž pohlavní či sexuální identita je odlišná či diskutabilní. Je nanejvýš vhodné nesnažit se tuto odlišnost veřejně komentovat, zvláště pak negativním způsobem a to i tehdy je-li onen konkrétní jedinec vyučujícímu nesympatický či působí extravagantním dojmem. Naopak je vhodné reagovat na eventuální homofobní poznámky ze strany žáků a studentů. Je vhodné připomenout, že příslušníci těchto menšin mají nejen podle zákona stejná práva, ale mnohé osobnosti z řad sexuálních menšin významně přispěly k duchovnímu vývoji lidstva. Především je ale třeba sledovat vztahy v třídním kolektivu a podporovat integraci těch studujících, kteří jsou v něm znevýhodněni. Vývoj homofobní šikany v mnoha směru odpovídá vývoji jiných typů šikany a platí zde, že včasné zaznamenání a řešení problémů ve vztazích ve třídě může zabránit vzniku mnohem vážnějších a obtížně řešitelných problémů spojených s již rozvinutou šikanou.

Informovat:

Méně výrazné projevy homofobie může řešit pedagog sám za pomoci ŠMP, školního psychologa či odborníka z některé nevládní neziskové organizace. V případech závažnějších forem homofobních projevů, zejména rozvinuté šikany je vhodné kontaktovat především pracovníky pedagogicko-psychologických poraden, kteří obvykle mají zkušenosti s řešením šikany obecně, i když někdy postrádají povědomí o specifických šikanách homofobní. Je-li podezření na spáchání trestného činu, potom je třeba kontaktovat PČR v souladu s pokynem MŠMT; Ke stažení zde:

<http://www.msmt.cz/socialni-programy/spoluprace-predskolnich-a-skolskych-zarizeni-s-polici-cr>

15. EXTREMISMUS, RASISMUS, XENOFobie, ANTISEMITISMUS

Za **extremistické chování** lze považovat takové, které je vědomě konáno ve prospěch politických, náboženských a etnických hnutí a ideologií, která směřují proti základům demokratického ústavního státu. U studentů/žáků se zpravidla jedná pouze o dílčí postoje a formy podpory, které mají často pouze slabý ideologický základ.

Extremismus lze dělit na:

- pravicový (odmítá rovnost lidí a na tomto základě potlačuje svobodu některých z nich);
- levicový (absolutizuje rovnost lidí na úkor individuální svobody);
- náboženský (nárokuje suverenitu náboženského vyznání na úkor excesivního porušení lidských práv a individuální svobody);
- etnicko-regionální (nárok na suverenitu a separaci vlastního etnika anebo regionu vede k excesům potlačování svobody jiných);
- environmentální (zájmy subjektivně pojaté přírody a jejich částí jsou nadřazeny demokratickým principům a prosazovány excesivně na úkor lidské svobody).

Rasistické chování je takové, které na základě přisouzení psychických a mentálních schopností a dovedností skupinám definovaným podle biologického, rasového či národnostního původu tyto příslušníky těchto skupin hodnotí a případně (ve formě „tvrdého rasismu“) je i poškozují.

Xenofobní chování je takové, které na základě subjektivně stanovených prvků cizosti (jinakosti) vyvolává obavy ze subjektů, které jsou jako cizí pojímány a v krajních případech může vést k jejich poškozování, což vyvolává protireakci.

Antisemitské jednání je takové, které poškozuje objekt židovského charakteru kvůli tomu, že tomuto objektu přisuzuje určité negativní vlastnosti či symbolický význam na základě subjektivní percepce židovství.

Prevence:

Všeobecná specifická primární prevence formou zprostředkování demokratických hodnot a principů lidských práv a tolerance, výuka o extremismu a o negativech spojených s minulostí a současností extremismu, rasismu, xenofobie a antisemitismu a možnostech sankcí za projevy extremismu a souvisejících jevů, debaty s angažovanými osobami (např. diskuse s oběťmi extremistických útoků). Možnost využití životních příběhů, uměleckých děl –literatury, filmů s následnou besedou. Specifické formy prevence ve vztahu k již působícím extremistům a jejich strukturám ve škole (např. vzájemná diskuse s jejich potenciálními terči násilí).

Doporučené postupy:

Zjistit hloubku extremistického přesvědčení či rasistických, xenofobních anebo antisemitských postojů u jednotlivců a zjistit jejich případné vazby na extremistickou scénu mimo školu.

Zjistit rozšíření uvedených postojů v kolektivu, třídě, škole.

Vyvolat diskusi o problémech souvisejících s uvedenými postoji s cílem odhalit jejich příčinu.

Nabídnout alternativní volnočasové aktivity.

Zaměřit výuku na tyto problémy.

Okamžitě a razantně vystoupit proti projevům intolerance mezi žáky vyvolanými uvedenými postoji a názory.

Pozvat experty k diskusi s žáky.

Informovat rodiče v případě zjištění uvedených hlouběji zakotvených postojů a nabídnout jim spolupráci.

V případě závažných projevů (především násilných) informovat bezpečnostní složky (PČR).

Informovat:

Rodiče vyrozumět v případě opakovaných verbálních či vizuálních projevů s možným extremistickým podtextem či v případě odůvodněného podezření na účast žáka v konsistentní extremistické partě a v případě užití násilí s extremistickým, rasistickým xenofobním anebo antisemitským podtextem.

PČR vyrozumět v případě podezření na promyšlenou a extremisticky, rasisticky, xenofobně nebo antisemitsky motivovanou činnost (např. opakované rasistické verbální výpady se závažnými dopady na psychiku terčů takových výpadů apod.) a na takto motivované vážnější formy násilí.

16. NOVÁ NÁBOŽENSKÁ HNUTÍ

Pod pojmem „sekta“ rozumíme v kontextu primární prevence rizikového chování určitou ohraničenou sociální skupinu, jejíž členové sdílejí ideologický koncept, jehož prostřednictvím se skupina vymezuje vůči svému okolí, a dochází při tom k postupné sociální izolaci, manipulaci a ztrátě soukromí.

Prevence:

Z hlediska prevence je klíčová oblast důsledků pro duševní a somatické zdraví, sociální postavení, ekonomickou oblast, ojediněle též trestně-právní důsledky (nabádání či podpora trestné činnosti páchané v zájmu sekty).

1. seznámit žáky s riziky a praktikami (myšlenkovou ideou) těchto (různých) skupin
2. umět zmapovat existenci (skutečnost) a základní charakteristiku konkrétních sekt v České republice
3. naučit žáky rozlišovat mezi sektou a tradičním náboženstvím a možnostmi pojetí/výkladu tradičních náboženství
4. vymezit pojem sekta, jeho významové roviny
5. seznámit žáky s možnými riziky vstupu do sekty a s procesem závislosti na sektě (manipulace, pronásledování, pocity viny a méněcennosti, zmocňování se majetku členů, využívání profesního či mocenského postavení členů apod.)
6. zabývat se základními předpoklady inklinace lidí k těmto skupinám (osobní krize – potřeba bezpečí, potřeba spirituálního rozměru, sociálního kontaktu, emoční a intelektová vyzrálost)
7. umět diskutovat se žáky o dané tematice a snažit se odpovědět na případné dotazy

Doporučené postupy:

- vždy naslouchejte svým žákům a studentům, mějte přehled o tom, jaké jsou mezi nimi aktuální informace – tedy co čtou, co poslouchají nebo co sledují v televizi;
- nikdy striktně nekažte a neodsuzujte, spíše vysvětľujte a snažte se o posilování pouta důvěry;
- vyhýbejte se tomu, abyste nějaká témata tabuizovali – mluvit se dá i o satanismu, jde jen o to, jak;
- snažte se vždy poskytovat co nejobjektivnější informace za využití všech dostupných uvedených zdrojů;
- nesnažte se vnucovat „správný“ pohled na věc a nechte zaznít i jiné názory – nejlépe v moderované diskusi;
- nikdy nezesměšňujte nebo nedegradujte (nejen mediální) „idoly“;
- máte-li podezření, že se ve vašem okolí objevil nějaký problém z této oblasti, vždy se snažte získat co nejvíce informací, než začnete jednat;
- pokud už se rozhodnete jednat, vždy se to snažte konzultovat s odborníky.

Informovat:

Pokud má pedagog jistotu, že byl spáchán trestný čin, má ze zákona povinnost obrátit se na orgány činné v trestním řízení; pokud má takové podezření, zákon určuje školskému zařízení za povinnost nahlásit tuto skutečnost obecnímu úřadu, tedy sociálnímu pracovníkovi z OSPOD. V případě, že rodiče/zákonní zástupci odmítají spolupracovat se školou a odmítají se účastnit výchovných komisí, je škola opět oprávněna vyrozumět OSPOD.

17. PŘÍSLUŠNOST K SUBKULTURÁM

Subkultury jsou přirozenou součástí života dospívajících, inklinace k nim se tedy začíná výrazně projevovat od cca 13. roku života. V rámci psychického vývoje tato příslušnost představuje důležitou součást přechodu mezi dětstvím a dospělostí. Umožňuje dospívajícímu především odpoutat se od pasivního následování hodnot rodičů a autorit, vytváří předpoklad pro budoucí tvorbu vlastní identity v rámci společnosti a představuje první krok v rámci nacházení vlastní svébytnosti (proces individuace).

Přestože je přínos subkultur pro psychický vývoj dospívajícího zřejmý, negativním dopadem příslušnosti k některým subkulturám může být osvojení si některých forem rizikového chování, nejčastěji různé formy závislostního jednání (konzumace nejrůznějších drog či ulpívání na jednom typu činnosti).

Nejčastěji se vyskytující subkultury: anarchismus, emo, gothic/witch, hip-hop, punk, ska/reggae, RPG komunity / síťové PC hry, Skinheads.

Prevence:

Vytváření bezpečného prostředí, v jehož rámci se mohou subkultury bezpečně rozvíjet a projevovat. Do této oblasti patří podpora otevřenosti k názorům druhých (tolerance k názorové pluralitě), rozvíjení dovednosti naslouchat, podpora koheze třídních kolektivů, ale také nastavování organizačních a vztahových pravidel uvnitř skupiny (třídy, školní komunity). Příslušnost k jakékoliv subkultuře nesmí být zdrojem nebezpečí ani pro jedince, ani pro skupinu v jeho okolí, ani pro společnost.

Doporučené postupy:

1) Samotná příslušnost k subkultuře ještě nic neznamená, nenese automaticky nebezpečí výskytu rizikového chování. Negativní pohled na danou subkulturu může být výsledkem vlastních předsudků.

- nenechte se zmást vzhledem – to, že někdo vypadá pro dospělého nepříjemně, ještě nemusí znamenat, že se nepříjemně i chová
- snažte se akceptovat příslušnost žáka k subkultuře jako jeho vývojovou potřebu, nezesměšňujte jej, nekomentujte to, co lze z pohledu dospělého jedince považovat za nevhodné či směšné
- kritizujte chování, nikoliv subkulturu: případnou kritiku směřujte na daného jedince a jeho chování, nikoliv na jeho příslušnost k dané skupině, nebo snad na skupinu jako celek („to je těmi tvými kumpány a tou hudbou, kterou posloucháte“), vytváří to pocit křivdy a „házení do jednoho pytle“

2) Snažte se o dané subkultuře něco dovědět – pomůže vám to v komunikaci s daným jedincem. Naprostá většina dospívajících je vnitřně nejistá, proto uvítá spíše přijetí než kritiku – na tu bude reagovat defenzivně.

3) Možná rizika dané subkultury berte jako možnost, ne jako jistotu.

- skutečnost, že v rámci dané subkultury existuje zvýšené riziko rizikového chování, ještě neznamená, že tak jednají všichni.

Specifická intervence je řízena povahou rizikového chování (viz doporučený postup při závislosti na návykových látkách, záškoláctví apod.).

Informovat:

Pokud má učitel jistotu, že byl spáchán trestný čin, má ze zákona povinnost obrátit se na orgány činné v trestním řízení. Pokud má takovéto podezření, zákon určuje školskému zařízení za povinnost nahlásit tuto skutečnost obecnímu úřadu, tedy sociálnímu pracovníkovi z OSPOD.

18. NETOLISMUS

Termínem netolismus označujeme závislost (závislostní chování či závislost na procesu) na tzv. virtuálních drogách. Mezi ně patří zejména:

- počítačové hry,
- sociální sítě,
- internetové služby (různé formy chatu),
- virální videa,
- mobilní telefony, televize aj.

Rizika spojená s netolismem: tělesná, psychologická a sociální.

K příznakům netolismu patří:

- méně vykonané práce,

- pocit prázdnoty, když není člověk u počítače,
- ztráta kontroly nad časem stráveným u počítače,
- brzké vstávání k počítači nebo ponocování u počítače,
- rostoucí nervozita a neklid, když člověk delší dobu nemůže hrát,
- přemýšlení o počítači, když ho člověk zrovna nepoužívá,
- krádež peněz na nákup her,
- stále více a více času potřebného k uspokojení ze hry,
- zkršlování, zatajování informací o své závislosti,
- hraní kvůli úniku od osobních problémů,
- narušené vztahy s rodinou,
- zanedbávání učení,
- opouštění dřívějších zájmů a přátel,
- zhoršující se školní výsledky.

Prevence:

- Sledujte, jaké hry děti hrají.
- Uvědomte si, že hry mají i kladné stránky, některé umožňují rozvíjet logiku, postřeh, schopnost orientace ve složité situaci, koordinaci očí a rukou, koncentraci, plánování, řešení problémů a další schopnosti. Důležitý je výběr her a přiměřenost času jim věnovaného.
- Hrajte hry spolu s dítětem a potom si o nich povídejte – pomáháte tak rozlišovat fikci od reality.
- Stanovte striktní limity, kdy dítě může hrát a kdy ne.
- Dávejte pozor, aby dítě nehrálo hry u kamarádů.
- Zjistěte, zda dítě hraním počítačových her neutíká od nějakých problémů.
- V průběhu hraní ved'te dítě k tomu, aby si po určité době (např. po hodině) udělalo přestávku, během ní o hře mluvte.
- Podporujte dítě v jiných zájmech.
- Předcházejte tomu, aby se dítě nudilo.
- Posilujte zdravé sebevědomí dítěte.

Doporučené postupy:

Kvalifikované pozorování pedagoga, které může poukázat na více typů rizikového chování. Unavenost, nervozita, náhlé změny v chování, zhoršení prospěchu atd., to vše může učiteli napovědět, že žák prochází nějakou změnou, která nemusí být v pořádku. Zásadní je tedy být citlivý na podobné signály, dokázat nezaujatě pozorovat a hlavně signály nepřehlížet a nebagatelizovat. Potvrzení, že je rizikové chování mezi dětmi běžné, tedy že se stává normou, vede jen k rozvíjení a prohlubování problému.

Informovat:

Legislativní rámec vztahující se konkrétně k netolismu neexistuje. Vyrozumění se tedy vztahuje spíše k obecným pravidlům zajištění bezpečí a zdravého vývoje žáka ve škole. V každém případě se dá důrazně doporučit kontaktovat rodiče/zákonné zástupce žáka.

19. HAZARDNÍ HRANÍ (gambling)

Jako hazardní hraní či hráčství lze označit jakékoliv jednání, které vyžaduje nevratné investice (peníze nebo jinou hodnotu) s vidinou zisku založeného na náhodě nebo nejistém výsledku. Poměrně novým a častým jevem u mladých lidí je on-line hazardní hra. Jedná se o službu spojenou s peněžitým vkladem do hazardní hry, loterie nebo sázky, která je poskytována na dálku, elektronickou cestou a na individuální žádost příjemce služeb.

Prevence:

Zvýšení informovanosti žáků o povaze a rizicích hazardního hraní, včetně korekce chybných informací a mylných přesvědčení o hazardní hře. Odhalování matematických a statistických principů sázek. Změnu postoje k hazardním hrám ve směru odklonu od těchto aktivit, což snižuje riziko závislosti v dospělosti. Budování finanční gramotnosti žáků, která obnáší i problematiku dluhových pastí, hospodaření s domácím rozpočtem či bezpečností při vedení účtů. Kontrola nad impulzivním řešením problémů a podpora schopností řešení problémů, plánování a efektivního rozhodování. Aktivita zaměřené na podporu rozvoje osobnosti, zvládacích strategií, sebedůvěry, komunikace, zdravého životního stylu či zapojení do širokého spektra volnočasových aktivit. Propojování tématu hazardního hraní i s tématy jiných závislostí, zejména pak s internetovou závislostí a užíváním návykových látek. Informovanost žáků o tom, na koho se v případě problémů s hazardní hrou mohou obrátit o pomoc. Blokovat hazardní servery na své internetové síti (počítačové učebny, wifi). Zabezpečený internet na škole a jasná pravidla pro používání informačních technologií (například chytrých mobilních telefonů či tabletů atp.) žáky i zaměstnanci jsou základem pro předcházení problémů.

Doporučené postupy:

Identifikovat problém, citlivě na něho reagovat. Nebagatelizovat ho. Zmapovat situaci ve třídě - prevalence, názory, informace o problematice.

Informovat:

V případě podezření, že se nezletilý žák věnuje hazardnímu hraní, by měl učitel (či lépe třídní učitel) v první řadě informovat rodiče žáka při osobním setkání. Podporu v této situaci mohou poskytnout pracovníci školního poradenského pracoviště (školní metodik prevence, výchovný poradce). Pokud rodiče odmítají spolupracovat s pracovníkem školy, je škola oprávněna vyrozumět obecní úřad, tedy sociálního pracovníka z OSPOD. V případě vážného či odůvodněného podezření zákon dokonce určuje školskému zařízení za povinnost nahlásit tuto skutečnost OSPOD.

V případě nutnosti návazné intervence pro žáka či třídní kolektiv je možné se obrátit na oblastního metodika prevence z pedagogicko-psychologické poradny, který může poskytnout metodickou pomoc či školu případně osobně navštívit.

Pokud má učitel důvodné podezření, že byl v souvislosti s hazardním hraním spáchán trestný čin (krádež, podvod, ublížení na zdraví atp.), měl by o této situaci informovat ředitelku školy a v koordinaci s pracovníky školního poradenského pracoviště zvolit vhodný postup vyšetření události. O tomto postupu by měl být vyhotoven písemný zápis. Škola má ze zákona povinnost se v případě spáchání trestného činu (či podezření na spáchání) obrátit na orgány činné v trestním řízení, tj. PČR.

20. CHOVÁNÍ V DOPRAVĚ

Rizikové chování v dopravě je:

- chování v rozporu s oficiálními a neoficiálními pravidly,
- agresivní chování,
- neočekávané (nebo nezvyklé) chování.

Prevence:

V rámci preventivních aktivit v dopravě předcházíme: nehodám (selhání dopravního systému), úrazům, ztrátám na životech, psychickým traumatům, materiálním škodám, negativním ekonomickým dopadům (např. jako důsledku dopravního kolapsu), ničení životního prostředí.

I) Dopravní výchova

a) dopravní besedy v prostředí školní třídy – může vést dopravní policista, dopravní psycholog, vyškolený pedagog, b) použití multimediálních pomůcek – ilustrace prostřednictvím audiozáznamu, PC her, přehrávání scének, různých ilustrovaných materiálů (např. pro výuku dopravního značení,

c) praktický nácvik na dopravním hřišti,

d) exkurze (pracoviště dopravní policie, dopravní podnik aj.).

II) Práce s rodinou

Formou poskytování informací na rodičovských schůzkách, případně individuální konzultace s rodiči. Za vhodné považujeme poskytnutí informačního materiálu rodičům (více viz odkazy na literaturu) podle způsobu dopravy jejich dítěte do školy.

III) Práce s osobností dítěte

Za vhodné považujeme indikaci prostřednictvím pozorování při dopravní výuce (případně na dopravním hřišti), nebo dle rizikových faktorů (uvedených výše) zjištěných při screeningu rizikového chování obecně. Ve výjimečných případech může jít také o informace od policie (přestupky nebo trestné činy).

21. PROBLÉMOVÉ SITUACE TÝKAJÍCÍCH SE ŽÁKŮ S PAS

Poruchy autistického spektra (dále jen „PAS“) jsou skupinou poruch, které se diagnostikují na základě projevů chování. Jsou označovány jako pervazivní (všepronikající) vývojové poruchy, mezi které jsou řazeny mj. dětský autismus, atypický autismus, Rettův syndrom, Aspergerův syndrom, jiné pervazivní vývojové poruchy, pervazivní vývojová porucha nespecifikovaná.

Základní diagnostická triáda PAS zahrnuje různou míru narušení v těchto oblastech:

- sociální interakce a sociálního chování,
- verbální i neverbální komunikace,
- v oblasti představivosti a hry, omezených vzorců chování, zájmů nebo aktivit.

Pro předcházení krizovým situacím spojeným s rizikovým chováním žáků s PAS je nutné dodržovat tato pravidla:

- pravidlo přesnosti, jasnosti instrukcí a zajištění předvídatelnosti
- pravidlo jasné a konkrétní motivace
- pravidlo vyšší míry tolerance
- pravidlo důslednosti v přístupu
- vyšší míra vizuální podpory
- nadstandardní řešení obtíží s pozorností
- vyšší míra vysvětlování sociálně komunikačních pravidel a situací, vyšší míra pomoci v některých situacích, které vyžadují praktický úsudek
- možnost odpočinku, relaxace

Doporučené postupy:

Nutnost úzké spolupráce mezi školou, rodiči a školským poradenským zařízením. Speciální pedagog, který na základě speciálně pedagogického vyšetření zná specifika žáka i jeho silné stránky, poskytuje metodickou podporu pedagogickým pracovníkům školy i zákonným zástupcům dítěte průběžně, v akutních případech neprodleně.

Ředitelka školy určí pedagogického pracovníka, který bude odpovídat za spolupráci se školským poradenským zařízením, v jehož péči daný žák s PAS je. Tímto pedagogickým pracovníkem by měl být výchovný poradce, školní speciální pedagog či školní psycholog.

Pověřený pedagogický pracovník seznámí s obecnými specifiky diagnózy PAS a zásadami pro předcházení rizikových projevů chování pedagogické i nepedagogické pracovníky školy, kteří budou s žákem v kontaktu při výuce, v družině, při odborném výcviku, v tělocvičně, ve školní jídelně atd., se zásadními a podstatnými informacemi o individuálních zvláštностech a potřebách daného žáka. O této skutečnosti bude vyhotoven písemný zápis s podpisy všech zúčastněných. Pověřený pedagogický pracovník zajistí ve spolupráci se školním metodikem prevence a pracovníkem školského poradenského zařízení, který se problematikou PAS zabývá, besedy a osvětu žákům školy a jejich rodičům takovou formou, která respektuje typ PAS, nastavení a situaci konkrétního žáka s PAS a případné doporučení odborníků jako psycholog, psychiatr, neurolog atp.

Pověřený pedagogický pracovník úzce spolupracuje s třídním učitelem žáka, asistentem pedagoga a školním metodikem prevence, ve spolupráci s metodikem prevence organizuje kasuistické semináře pro sdílení dobré i špatné praxe v oblasti prevence a předcházení vzniku nežádoucího chování žáků s PAS, nebo v oblasti řešení akutních rizikových situací. Zajišťuje pravidelné supervize pedagogického týmu podílejícího se na vzdělávání žáka s PAS odborníkem z praxe, případně zajišťuje možnost spolupráce s odborným pracovištěm v souvislosti s dlouhodobým nácvikem zvládnutí krizových situací souvisejících s projevy agrese.

Třídní učitel, případně jím pověřený asistent pedagoga, úzce spolupracuje se zákonnými zástupci žáka a pravidelně je kontaktuje ve snaze získání aktuálních informací o případných změnách. Dle nastavených pravidel školy sám, nebo prostřednictvím určeného pracovníka školy, rovněž kontaktuje klíčového pedagoga školského poradenského zařízení, v jehož péči je žák s PAS veden.

TU, případně jím pověřený asistent pedagoga, pravidelně informuje zákonné zástupce žáka o průběhu vzdělávání. Neprodleně informuje zákonné zástupce žáka a pověřeného pracovníka školy o změnách v chování, změnách aktuálního zdravotního stavu, projevech rizikového chování žáka, o plánovaných nebo náhlých změnách ve školním prostředí oproti nastavenému standardu (například onemocnění, akutní nebo plánované rekonstrukce opravy v areálu školy apod.).

TU při práci s třídním kolektivem vždy zohledňuje věk žáků. Způsobem přiměřeným věku žáků formou nejrozličnějších metod rozvíjí schopnost diskutovat, pracovat v týmu a respektovat ostatní, uvědomovat si význam a podstatu pomoci a solidarity mezi lidmi, vzájemné úcty a snášenlivosti.

TU v případě potřeby a po dohodě se zákonným zástupcem, spolupracuje s lékařskými specialisty, v jejichž péči žák s PAS je - především praktický lékař pro děti a dorost, dětský psychiatr, případně dětský klinický psycholog.